

TARTALOMJEGYZÉK

Feltáró és barlangvédelmi tevékenység

Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban 1990 első felében	3.
Részvételünk a Pál-völgyi barlang kutatásában	15.
Elevenfertési víznyelők kutatása	17.
A Kőrös-hegyi Ördöglik továbbkutatása	22.
Kutatási lehetőségek az Alsó-hegy néhány zombolyában	26.

Tudományos tevékenység

Házilag készített felszerelésekhez használt anyagok vizsgálata	33.
Speleológiai tárgyú referátumok a Chemical Abstracts-ben	44.

Dokumentációs munkák

A Duna balparti triász rögök speleológiai tárgyú irodalma	52.
Búbánat-zomboly bejárési útmutatója	55.
A Podóliai hátság nagy gipszbarlangjaiban	58.
Az Ürömi-víznyelőbarlang bejárési útmutatója	73.
A Király-erdő nagy barlangjaiban	78.
A Griffeni-cseppkőbarlang	83.

Csoportélet

A MAFC Barlangkutató csoport 1991. évi munkaterve	87.
Munkatervünk teljesítéséről	89.
Csoportélet	91.
A MAFC Barlangkutató Csoport túrái	94.
Nyári túráink az Alpokba és a Dolomitokba	96.
Barlangi mentéseink	100.

Részvételünk a felvidéki barlangkutatókban

Csoportunk az év során részt vett a felvidéki barlangkutatókban. A kutatások eredményeiről a barlangkutatókban.	99.
Csurgatórium névű szakaszról az 1991. évi munkatervünkben.	101.
A járatszakaszok vizsgálatát követően, az év során a felvidéki barlangkutatókban.	102.
Később mintegy 10 méterig a szakasz vizsgálatát követően.	103.
Szurka patak vizsgálati eredmények.	104.

Az Elevenfartéki víznyelvi kutatás

A terület a felvidéki barlangkutatókban.	105.
A terület a felvidéki barlangkutatókban.	106.
A terület a felvidéki barlangkutatókban.	107.

ÖSSZEFOGLALÁS

Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban 1990 első felében

A Mátyás-hegyi barlangban az év első felében a barlang volt kutatásvezetője által irányított tevékenység ismertetése. A több ponton folytatott bontások kisebb előrehaladásokon kívül jelentősebb eredményre nem vezettek. A további munkák folytatása kutatási engedély hiányában csoportunk számára nem lehetséges.

Részvételünk a Pál-völgyi barlang kutatásában

Csoportunk az év második felében a Bekey csoporttal megegyezésben részt vett a Pál-völgyi barlangban folyó kutatásokban. A kutatások eredményeképp a barlang Csurgatórium nevű szakaszából kb. 120 méter hosszúságú új járatszakasza sikerült bejutni, majd nem sokkal később mintegy 50 méter új szakasz lett feltárva a Szürke patak zónájából kiindulva.

Az Elevenferti víznyelők kutatása

A terület két barlangjában végeztek csoportunk tagjai jelentősebb feltáró tevékenységet: a Futómacskás -

barlangban a -48 méteren levő végpont véséssel történő bontásának eredményeképp mintegy 2-2,5 métert haladtunk előre, és egy kisebb felsőbb szinten levő járat is feltárásra került. A Nagy-nyelő barlangjában az Acheronnal közösen mélyített kutatóakna aljáról kiindulva -18 m -ig jutottunk egy új igen omlásveszélyes barlangszakaszban.

Az újonnan feltárt barlang térképét mellékeljük.

A Kőrös-hegyi Ördöglik tovább kutatása

Az Acheron nyári táborában a Labirint csoport tagjaival együttműködve a barlang alsó termében levő több éve bontott kutatóaknákat további 4 méterrel mélyítettük. A további feltárás homokos kitöltésben folytatható. A kitöltésből recens nyúlcsontok kerültek elő. Az újonnan feltárt szakaszok térképét mellékeljük.

Kutatási lehetőségek az Alsó-hegy néhány zombolyában

A cikk terepbejárásaink tapasztalatait foglalja össze. Ezek során a terület keleti részén 3, az irodalomban még nem említett új zombolyt találtunk, amelyek közül kettő mélysége meghaladja a 15 métert. A terület nyugati részén levő ismert zombolyokban lévő kutatási lehetőségeket foglalja össze a cikk második része.

Tudományos tevékenység

Házilag készített felszerelésekhez használt anyagok vizsgálata

A cikk napjainkban már szerencsére egyre kiszorulófélben levő házilag készített barlangász-technikai felszerelések szakítógépes vizsgálatainak eredményét, s az eredmények rövid értékelését tartalmazza.

Szpeleológiai tárgyú referátumok a Chemical Abstract-ben

A szerző által korábban megkezdett szpeleológiai tárgyú referátumok gyűjtésének folytatása a vegyészek által jól ismert referáló folyóiratból. Az idei év során megjelent számokból 7 érdekes barlangos témájú munka rövid angol nyelvű összefoglalója.

Dokumentációs munkák

A Duna balparti triász rögök szpeleológiai tárgyú irodalama

A területen folytatandó kutatásaink tervezése érdekében összegyűjtött több mint húsz referátumot tartalmazó irodalomjegyzék.

A Búbánat zomboly bejárési útmutatója

A 48 méter mély alsó-hegyi zomboly rövid túrakalauza, melyet a a BTI megbízásából végrehajtott térképezés alkalmával készítettünk. A BTI hozzájárulásával a készült térképet is mellékeljük.

A Podóliai hátság nagy gipszbarlangjaiban

A Csoportunk tagjai a ternopoli barlangászok meghívására az év végén Ukrajnába látogattak, ahol a világ legnagyobb kiterjedésű gipszkarsztjának barlangjaiban túráztak. Ukrán vendéglátóink vezetésével 4 napot töltöttünk a világ ötödik leghosszabb barlangjában, az Ozernajaban, felkerestük a 27 km hosszú Mlinki barlangot, és a mintegy 5 kilométer hosszú Atlantidát. A cikk a bejárt barlangok ismertetése mellett jellemzi a megismert karszterület speciális jellegzetességeit is.

Az Ürömi-viznyelőbarlang bejárési útmutatója

A barlang felmérése során - melyet a BTI megbízásából végeztünk - elkészített részletes túrakalauz. A leírás könnyebb érthetősége végett a 26 m mély, 180 m hosszú barlang hosszmetsetét is mellékeljük.

A Királyerdő nagy barlangjaiban

Csoportunk tagjai az idei év során Erdélyben tett túráinak összefoglalása. Tartalmazza többek között a 15 km hosszú és 225 méter mély Ciur Ponor bejárési útmutatóját és térképét, valamint a 295 méter mély Szent-kút első hatvan méterének leírását, aholis a túrázók objektív okokmiatt visszafordulásra kényszerültek.

A Griffeni cseppkőbarlang

Az Ausztriában található barlang, amelyet a helyiek Ausztria legszínesebb barlangjának neveznek, főbb látványosságainak ismertetése, mellyekkel a nyár folyamán a Dolomitokba igyekeztünk útközben volt alkalmunk megismerkedni.

Csoportélet

A fejezet ismerteti csoportunk munkatervét, ennek idei évben teljesített részeit, a csoport szervezeti felépítését, a csoport idei belföldi és külföldi túráit, és részvételét két idén történt barlangi baleset következményeinek felszámolásában.

Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban
1990 első felében

Az Acheron Barlangkutató Csoport 1982 óta - az én vezetésemmel 1986, azaz több, mint 4 éve - kutatja a Mátyás-hegyi barlangot. Ezen időszak alatt az eredetileg 4200 méter hosszú üregrendszer hosszát mintegy 600 méterrel növeltük. (1-8)

Az idén a korábbiakhoz hasonlóan fogtunk a barlang feltáró kutatásához, a már korábban kialakult elképzeléseknek megfelelően, azokat az újabban nyert tapasztalatokkal kiegészítve. A barlang további feltárásával kapcsolatos elképzeléseink nagy vonalakban a következők:

- az ún. Jaskó-törés mögötti, a DK-i kőfejtő irányába húzódó járatok feltárása,
- a Centenáris-szakasz és a Természetbarát-szakasz által közrefogott fehér folt járatainak felderítése,
- a Pál-völgyi barlanggal való összeköttetés kutatása,
- a Nagy-teremből ÉK felé tartó kovás hasadék feltételezett járatának feltárása,- a Mikulás-ágból induló további járatok kutatása.

Az idei év során a barlang kutatásának intenzitása sok, csoportunkon belül zajló esemény hatására a korábbi évekhez viszonyítva minimálisra csökkent, és ennek megfelelően az elért eredmények is hasonlóan alakultak.

1. A DK-i kőfejtő irányába húzódó járatok kutatása

A barlang legelső feltárói az akkoriban ismert barlangszakaszok elhelyezkedése és a Tűzoltó-ág hátsó termében található triász rátolódás ismeretében arra az elképzelésre jutottak (9-10), hogy a DK-i kőfejtő irányába húzódó járatok vagy nem is léteznek - ez a DK-i kőfejtőben nyert tapasztalataink alapján nem valószínűsíthető - vagy egy hatalmas tektonikai vonal (az ún. Jaskó törés) jelenléte miatt a Mátyás-hegyi barlangból kiindulva nem tárhatók fel.

Ezen megállapítást az idén sem sikerült megcáfolni. A Giliszta K-i végpontján végzett munkálatok a nagy mennyiségű agyagkitöltésben akadtak el reménytelenül. A Mikulás-ág körjáratából tavalyi év során feltárt új termecskéből (7) kiinduló járat a Köteles bontáshoz hasonló (6) hatalmas méretű kovás omladékban akadt el.

Bontási tevékenységet folytattunk még a Rom-termi felső járatban is (6-8), ahol a tavalyi évben bejött keresztasadék bontását folytattuk tovább lefelé, igen kemény kovás-kalcitos kitöltésben, amely helyenként igen szívós szürke agyag betelepülést is tartalmazott. A bontási munkálatok folytatására ezen a ponton az alsó végponton tapasztaltak (6) sarkallnak.

Itt jegyzem meg Stickel László az MKBT okt.16. Választmányi ülésen tett felszólalásával, és az ezzel párhuzamosan a Középdunavölgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság a Műsorfüzetben (11) megjelent

írásával kapcsolatban, hogy az említett képződményes részek (Mikulás-ág) állapotában több, mint két éve semmilyen változás, rongálás nem következett be. A képződmények a feltárás utáni, ismeretlen tettesek által elkövetett csekély rongálástól eltekintve eredeti szépségükben megtalálhatók.

2. Természetbarát-szakasz

E barlangág kutatása több, a bevezetésben említett cél eléréséhez is jó kiindulópontnak látszik elhelyezkedése alapján.

Kisebb előrehaladás történt a labirintus-szakasz után elhelyezkedő főhasadék DNy-i végében. Itt egy rövid, egy méteres, omladékos, agyagos kitöltéssel elzárt szakasz megtisztítása után a hasadék egyre szűkülő, mintegy 3-4 méteres folytatásába jutottunk. Ennek végén az elszűkülő szálkőszelvény teljesen ki van töltve agyaggal, bontása nem reális. A hasadék tetején bepergett kovás tömbök, omladék található, amelybe a párhuzamos felsőbb szintű járatokból áthallás van. Ide történő bebontással van csekély remény a továbbjutásra.

Bontás történt a Talált-terem (l. 8-térkép) K-i végében is, ahol egyre keményedő kovás kitöltésben haladtunk néhány métert. Itt a fő problémát az jelenti, hogy még nem sikerült megtalálni a szálban álló és az áthalmazott kova határát.

Ugyanebben a térségben folytattuk a Pál-völgyi

barlang felé haladó kereszthasadék bontását, amelyet a fõte omlasztásával kell végezni, különösebb eredmény nélkül.

Minthogy az Acheron Barlangkutató Csoportból a fenti munkálatokat végzõ kollektíva nagy többségével kiléptünk, a barlang második félévben történt kutatásáról nem tudok beszámolni. A kollektíva MAFC Barlangkutató Csoport néven a barlangra kutatási engedélykérelmet adott be.

Nyerges Miklós
kutatásvezetõ

Hivatkozott irodalom:

1. Kárpát József (1982): Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban - Acheron csop.jel. 1982 p.10-12
2. Kárpát J.(1983): Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban - Acheron csop.jel. 1983 p.11
3. Genersisch Gy.(1984): Mátyás-hegyi barlang, Trón-termi ág - Acheron csop.jel. 1984 p.11-13
4. Burián G.(1985): Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban - Acheron csop.jel. 1985 p.11-16
5. Nyerges M.(1986): Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban - Acheron csop.jel. 1986 p.13-16

6. Nyerges M.(1987): Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban - Acheron csop.jel 1987 p.19-24
7. Nyerges M.(1988): Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban - Acheron csop.jel. 1988
8. Nyerges M.(1989): Feltáró kutatások a Mátyás-hegyi barlangban - Acheron csop.jel. 1989
9. Dr. Jaskó S.(1948): A Mátyás-hegyi barlang - MÁFI évi jelentése X.kötet p133-141
10. Bariss M.(1954): Kutatások és kiegészítő mérések a Mátyás-hegyi barlangban - Földr. Ért. III.évf. 2.sz. p.399-413
11. Műsorfüzet 1990. nov-dec. p.17

Részvételünk a Pál-völgyi barlang kutatásában

A kutatási engedély hiánya és csoportunk tagjainak tenniakarása szükségessé tette, hogy valamelyik "barlanggal rendelkező" csoporthoz forduljunk segítségért. Szerencsére a Bekey I. G. csoport, akihez először fordultunk, hajlandóságot mutatott a közös tevékenységre. Egyeztető megbeszélések után, kölcsönösen úgy döntöttünk, hogy időnktől függően, az esetlegesen feltárt új szakaszokra semmilyen igényt nem tartva részt veszünk a barlang továbbkutatására fordított munkákban. A közös munkával eltöltött négy hónap eredményeit szeretnénk bemutatni.

Az első közös túra 1990. okt. 7-én volt. Jellemző az összehangolatlanságra, hogy mindkét részről csak egy-egy személy jelent meg. Túrázáson kívül más nem történt. A következőn már tíz személy jelent meg a két csoportból, így két csoportra válva sikeresebb akciót bonyolítottunk le. Hárman az Ötösök folyosójával párhuzamos ág végpontján vésőgéppel, bányászmodszerekkel bontottak. Itt egy sok időt igénylő munkapont van, de elméletileg hosszú barlangszakasz várható. A többiek a barlanggal ismerkedtek, érdekesebb továbbkutatási helyeket is keresve. Ilyen pontnak mutatkozott a Csurgatórium végén levő hasadék. A következő túrán (okt.28.) már ennek a hasadéknak a kitágításán dolgoztunk. A hasadékba

bedobott kő 7-8 métert esett, és enyhe légmozgás is észlelhető volt. Másfél óra vésés után sikerült annyira kitágítani a hasadékot, hogy le lehetett férdni. 6-7 méter függőleges szakasz után egy tágas, 70 méter hosszú új járat volt. Sajnos a végpontja omlásban végződött. A hasadékból kijönni már sokkal nehezebb volt, mint gondoltuk. További tágítás lehetetlen volt, ezért egy új lejárat kibontását határoztuk el. Óriási anyagmozgatás után, mely öt műszakot igényelt, sikerült egy tágabb bejáratot bontani e új rész felé. A végponti omladék szétszedése már csak az új évben kezdődhetett el. Asztallapnyi kőtömböket kellett elhordani, ráadásul az ember feje fölül. A Bekeysek három műszak után egy lapos, de elég széles 40-50 méter hosszú járatba jutottak. Sajnos a továbbkutatási lehetőség szinte minimális.

Jan. 27-én a Csillag-terem környékén dolgoztunk. A VB folyosó egyik oldalágában bontottunk egy jó továbbjutási esélyekkel kecsegtető munkapontot. Néhányan a teremből kivezető járatokat vizsgálták át. Az egyik szűkületen sikerült átjutni, s körülbelül 50 méter új járatot találtunk. Itt további szűkületek találhatóak. Lehet, hogy valamelyiket sikerül legyőzni.

A továbbiakban is szeretnénk együttműködni a barlang továbbkutatásában.

Zih József

Az Elevenfertési víznyelők kutatása

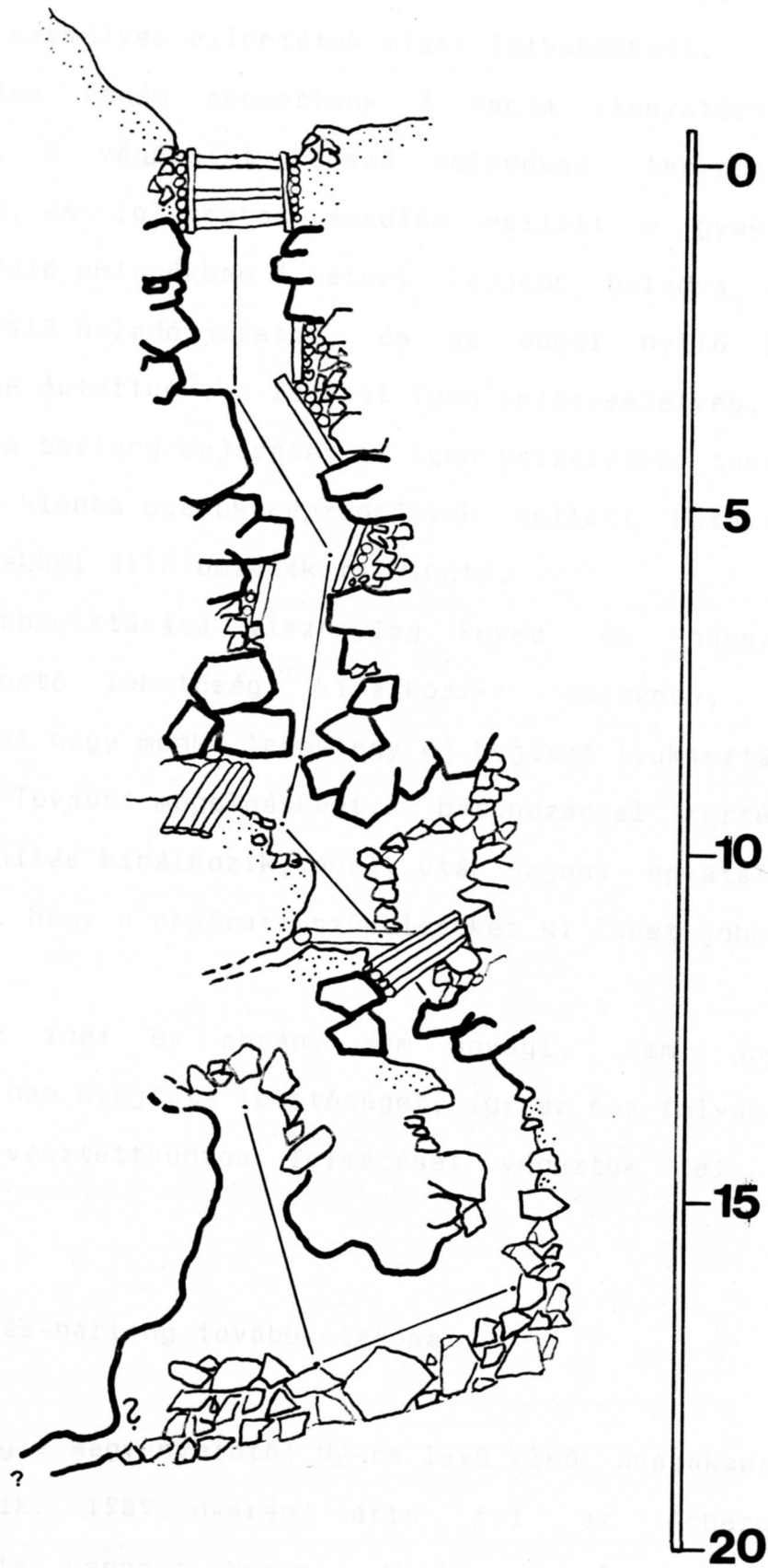
A Nagy-nyelő barlangja

A Bakonybél határában emelkedő Kőrös-hegy (709 m) és Parajos-tető között húzódó nyeregben, mintegy 620 m tengerszint feletti magasságban több karsztobjektum (berogyás, barlang) található. Ezek kutatásával már hosszabb ideje több csoport is próbálkozik, több kevesebb eredménnyel (Alba Regia, Szekula Mária, Acheron csoportok).

A terület legnagyobb berogyásának barlangjának feltárása már hosszabb ideje központi probléma a terület kutatásában. A nyelőt többször is kibontották, majd az rendszerint többé kevésbé újra feltöltődött.

Az Acheron Barlangkutató Csoport nyári tábora az idén a Kőrös-hegyen volt, közvetlenül a nyelők szomszédságában. Ebben az időben a csoportunk tagjai is még az Acheonhoz tartoztak, így résztvettek a nyelő kutatásában.

A tábor idején a korábban kibontot (1985-ben) kutatóakna alján kezdtük újra a munkát. Nagy munkával, veszélyes omladékban folyamatos ácsolás mellett lefelé haladva, mintegy 10 méteres mélységig sikerült lejutni akkor. Itt egy kőtömbök között levő szűk nyílás kivésésével egy 1,5-2 méteres alapterületű termecskébe jutottunk, ahol minden irányban omladék, vagy agyag

Nagy-nyelő
barlangja

zárta el a továbbvezető utat. Ekkor a munka táborban kirobbant személyes ellentétek miatt félbeszakadt.

Augusztus végén csoportunk 3 tagja visszatért a barlangba, a végpontot képező omladékos termecskét kiácsolták, és folyamatos ácsolás mellett a gyakran meg-meginduló omladékban 3 métert lejjebb haladva egy ferdén lefelé haladó járatba, és az ebből nyíló kis termecskébe jutottunk. A lejárát igen omlásveszélyes, és szűk, ami a barlang bejárását is igen veszélyessé teszi. A teremben kisebb cseppkőképződmények mellett hatalmas mosott kövekből álló omladék található.

A továbbkutatására viszonylag kevés és nehezen megvalósítható lehetőség kínálkozik: célszerű, de aránytalanul nagy munka lenne egy új bejárat lyukasztása a teremre. További megoldásként a betonozással történő járatbiztosítás kínálkozik, amely után sajnos egyáltalán nem biztos, hogy a bejárati szűkületeket ki lehet jobban tágítani.

Erre az idei év során, sem anyagi, sem jogi helyzetünk nem nyújtott lehetőséget, így az ősz folyamán mindössze vesztettpontos felmérését végeztük el a barlangnak.

A Futómacskás-barlang továbbkutatása

A barlang a Nagy-nyelőtől Ny-ra levő első beszakadás alján nyílik. 1989 nyarán tárta fel az Acheron Barlangkutató Csoport Nyerges Miklós és Zih József

vezetésével.

A barlang feltárásában a fő hangsúly a -48 m-en levő szűkület vésésére tevődik, innen van egyedül reális esély az Elevenfertés alatt húzódó nagy barlangrendszer feltárására. A munka eredményesen csak vésőgép segítségével, állandó szellőztetés mellett végezhető (a feldúsuló szén-dioxid miatt).

Sajnos az idei év során különféle okok miatt a végponton csak kézi erővel, szellőztetés nélkül tudunk tevékenykedni egy alkalom kivételével. Ennek megfelelően a hosszúnak ígérkező szálkő szűkület vésése csak igen lassan haladt előre, egész évben mindössze 2-3 métert. A végponton jelenleg mintegy 2 métert előre látni: ott egy újabb kanyar következik, amelyet cseppkőkéreg borít. Ahhoz viszont, hogy ehhez hozzá lehessen férni meg komoly véséseket kell eszközölni.

A tábor során mellékesen sor került a Bordásfal aljából a Denevéres-nyelő felé húzódó vízjárat feltárására, amely mintegy 4-5 méter hosszan volt követhető némi omladék eltávolítása után. Az új részekben igen szép cseppkőképződmények találhatók.

A jövőre nézve fontos feladatnak látszik a barlang bejáratí ácsolatának megjavítása, amelyet már valószínűleg nem lehet tovább halogatni a barlang esetleges eltömődése nélkül.

Sajnos jelenleg nem rendelkezünk a terület egyetlen objektumára sem kutatási engedéllyel így nem rajtunk múlik, hogy hogyan alakul az Elevenfertés alatt húzódó

nagy barlangrendszer sorsa.

A nyári tábor ideje alatt a töbör csoport további három tagjában is folyt feltáró tevékenység, ebben azonban nem vettünk olyan mélységig részt, hogy arról beszámolni tudjunk.

szomboly jártunk

csoportunk.

Zih

József-Nyerges

Miklós

szeptemberében

patár volt.

Az alkonyi

akna-területen

nyitottunk

eredményt, melynek

szelvény rajza

Tovább

táborban

szelvény

folytatva

viszonylag

egyre több

indulni

gyakorlat

sallett.

csontmar

János

szelvény

szelvény

Az új

szelvény

A Kőrös-hegyi Ördöglik továbbkutatása

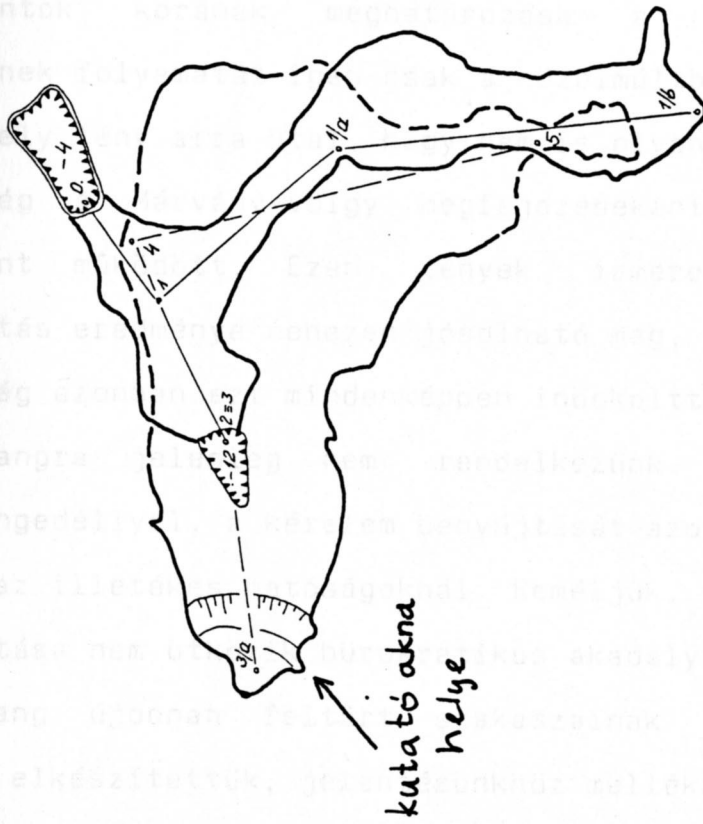
A Bakonybél határában kiemelkedő 709 méter magas Kőrös-hegy egyik DK-i irányba húzódó gerincén található zsomboly jellegű üreg kutatásával 1986 óta foglalkozik csoportunk. Amikor a barlang térképét 1985 szeptemberében elkészítettük, a barlang mélysége 21 méter volt. (Nyerges A.- Perényi K. (1))

Az elkövetkező évek során a zsomboly alsó tágas akna-termének egyik sarkába 12 méter mély kutatóaknát mélyítettünk, folyamatosan ácsolva. Ez nem vezetett eredményre, sőt a legutolsó leszállás során a bontható szelvény rendkívül beszűkült. (2)

További feltárásra az ácheron 1990. évi nyári táborában került sor, mikor is kollektívánk tagjai a csereszegtomaji Labirint csoport néhány tagjával folytatta a kutatóakna mélyítését. A szűkületből a viszonylag laza homokos kitöltést eltávolítva a szelvény egyre tágult, majd hosszanti irányban is el lehetett indulni kifelé az aknából a hasadék mentén, mindvégig gyakorlatilag "faltól-falig" érő teljes kitöltöttség mellett. A homokos kitöltésből igen nagy mennyiségű csontmaradvány került elő. A csontokat eljuttattuk dr. Jánossy Déneshez meghatározás céljából: az eredmény számunkra igen meglepő volt, recens nyúlcsontokat találtunk.

A járat mintegy 2 méter talpszintsüllyesztés után annyira kitágult, hogy a homokos kitöltést a

KÖRIS-HEGYI ÖRDÖGLIK
(alaprész)

(Katona J. Nyerges A.
Perényi K.)
1986.

továbbiakban csak fél szelvényben termeltük ki, még mintegy további másfél méter mélységig. Üregesedés, huzat nem mutatkozott. A bontási munkálatokat igen megnehezíti az a körülmény, hogy a kitermelendő anyagot 15-16 méteres mélységből kell felhúzni úgy, hogy közben annak biztosítása, hogy a vödör ne akadjon be, további három ember közreműködését veszi igénybe. A depozásra még a továbbiakban is elegendő hely kínálkozik.

A csontok korának meghatározása a zomboly eltömődésének folyamatát igen csak a közelmúltba helyezi vissza, amely tény arra utal, hogy nem is olyan régen a barlang még a Márvány-völgy megfejezéseként működő víznyelőként működött. Ezen tények ismeretében a továbbkutatás eredménye nehezen jósolható meg, az elért nagy mélység azonban ezt mindenképpen indokoltá teszi.

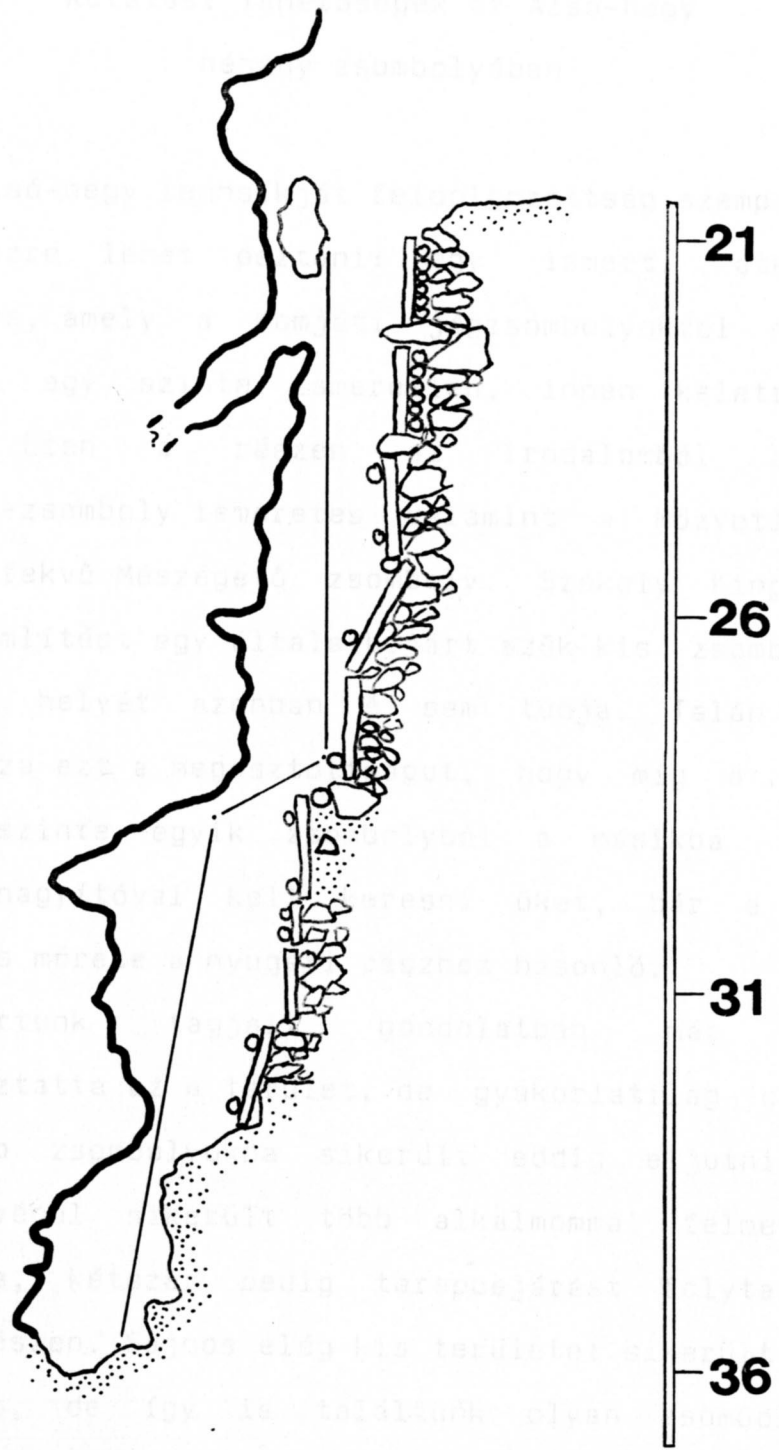
A barlangra jelenleg nem rendelkezünk érvényes kutatási engedéllyel, a kérelem benyújtását azonban már megtettük az illetékes hatóságoknál. Reméljük, a barlang továbbkutatása nem ütközik bürokratikus akadályokba.

A barlang újonnan feltárt szakaszainak térképét októberben elkészítettük, jelentésünkhöz mellékeljük.

Nyerges Miklós

IRODALOM:

- (1) Nyerges A. - Perényi K. (1986): A Kőrös-hegyi Ördöglik térképe - Acheron Csop. Jel. 1986. p.36-37
- (2) Nyerges M. (1989): A Kőrös-hegyi Ördöglik továbbkutatása - Acheron Csop. Jel. 1989. p.31

Kőrös-hegyi Ördöglük

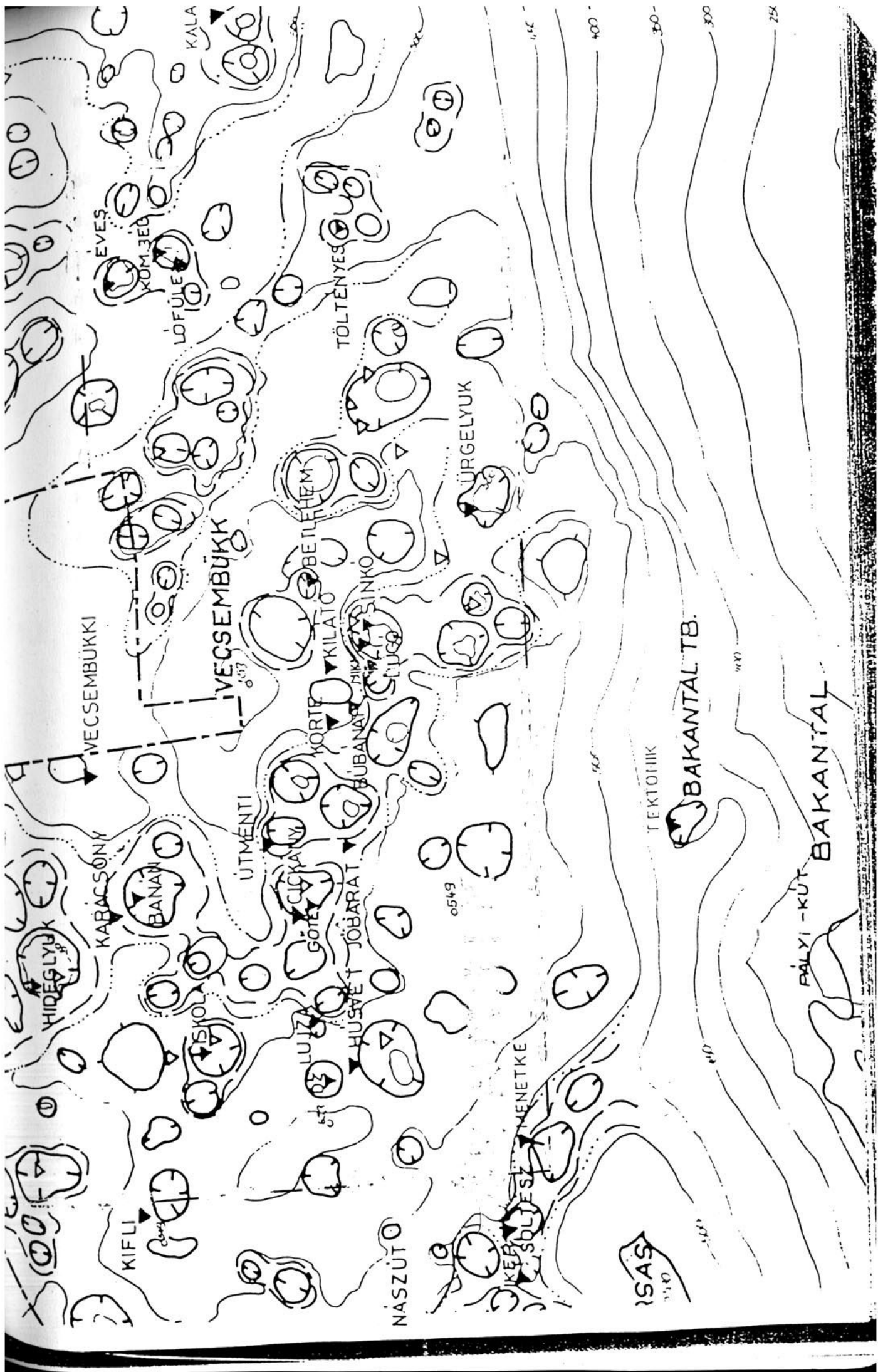
alsó szint

MAFC 1990

Kutatási lehetőségek az Alsó-hegy
néhány zombolyában

Az Alsó-hegy fennsíkját feldolgozottság szempontjából két részre lehet osztani: egy ismert, átkutatott területre, amely a Komjáti jégzombolyoktól nyugatra van, és egy szinte ismeretlen, innen keletre levő részre. Ezen a részen az irodalomból csak a Nádaskai-zomboly ismeretes valamint a közvetlenül a határon fekvő Mészégető zomboly. Székely Kinga tett nekünk említést egy általa bejárt szűk kis zombolyról, amelynek helyét azonban ő sem tudja. Talán az is magyarázza ezt a megosztottságot, hogy míg a nyugati részen szinte egyik zombolyból a másikba lépünk, keleten nagyjátóval kell keresni őket, bár a töbrök száma, és mérete a nyugati részhez hasonló.

Csoportunk tagjait gondolatban már régóta foglalkoztatta ez a terület, de gyakorlatilag csak az ismertebb zombolyokba sikerült eddig eljutni. 1990 nyarán végül sikerült több alkalmommal felmenni a fennsíkra, kétszer pedig terepbejárást folytatni a keleti részen. Sajnos elég kis területet sikerült eddig átfésülni, de így is találtunk olyan zombolyokat, berogyásokat, amelyeknek nyoma sincs a fennsíkról szóló irodalomban. Térképet időhiány miatt csak egyről készítettünk, de a területről szeretnénk egy átfogóbb

VECSSEMBÜKKI

VECSSEMBÜKK

KABACSONY

UTMENTI

KIFLI

HIDEGLYUK

BANAN

ISKOLA

GÖTÉ

CIGANY

LUIZ

HUSVÉT-JÓBARAT

KORTÉ

HUBANAR

HIKI

KILATO

SINKO

STUGO

NÁSZÜTŐ

KÉRSZ

SÖLTES

MENETKE

TEKTOHIK

BAKANTAL TB.

PÁLYI-KÜT

BAKANTAL

ISAS

0510

KALA

EVES

KUMJEG

LÓFÜLE

TÖLTENYES

TURGELYUK

0549

0537

400

300

250

400

300

250

250

munkát végezni.

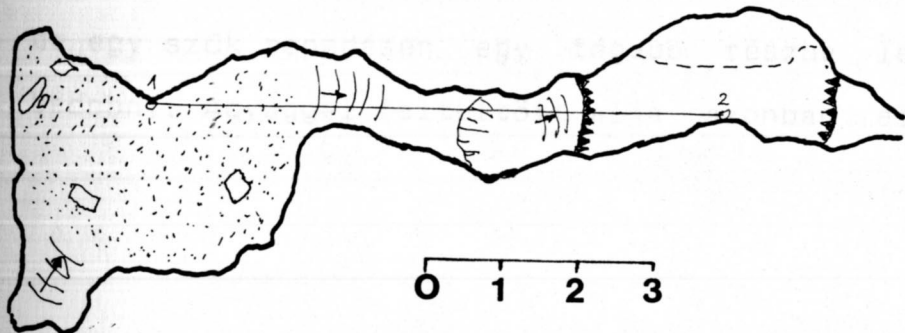
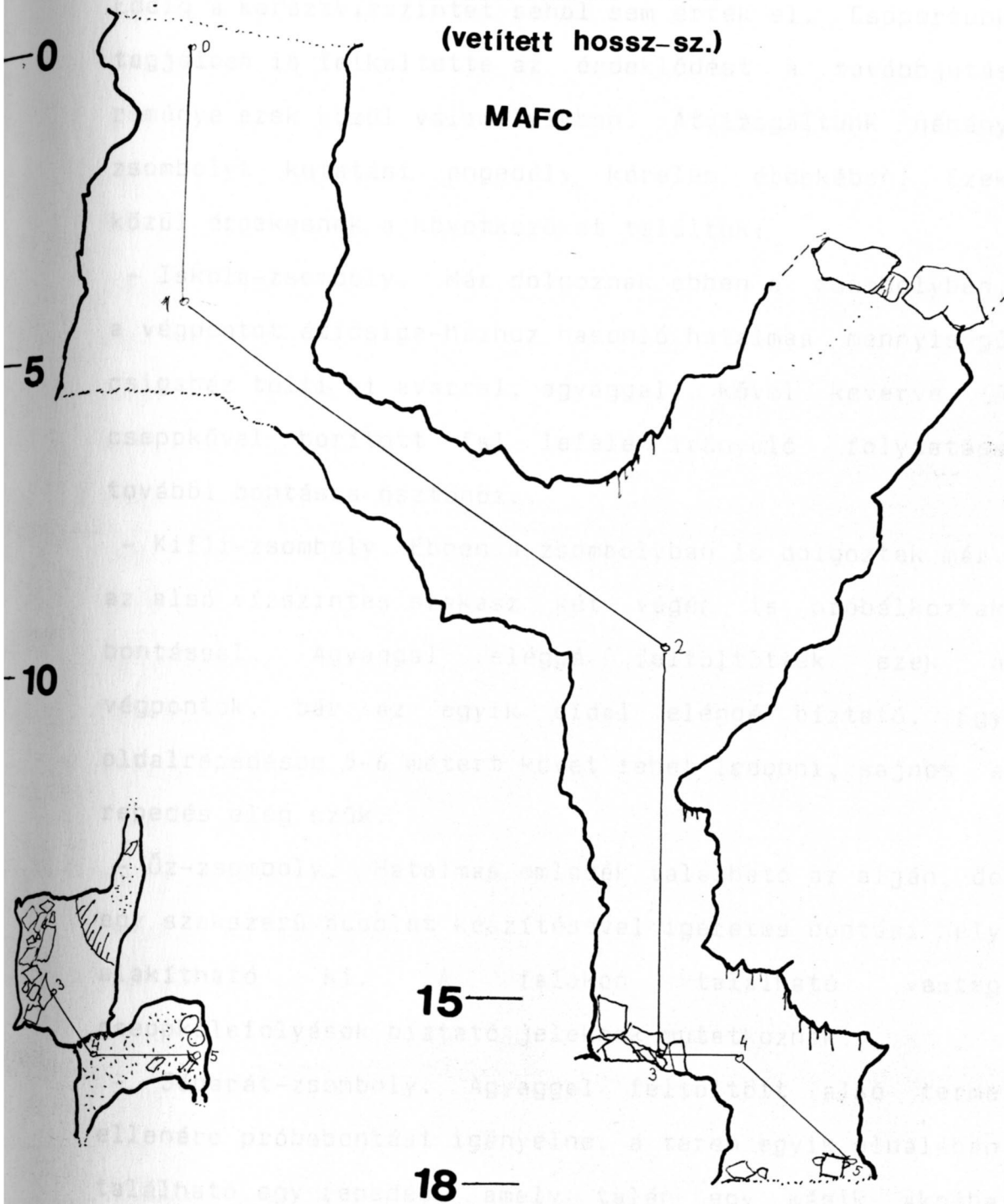
Fazekas-zsomboly. Ha jártak is már benne barlangászok, a névről nem nagyon ismerhetik fel, ugyanis az első függőleges alján levő "edények" után neveztük el így ezt a zsombolyt. A bejárat nagy mérete ellenére elég nehezen található meg, mivel nincs jellegzetes képződmény a közelben. A 48/4-es határkötől lehet legkönnyebben megtalálni. Innen délre kb. 150-200 méterre a töbör sor harmadik töbrének keleti oldalában található. A zsomboly, egy kb. 3 méter átmérőjű aknával kezdődik. Öt méter mélységben törmelékes álfenekre érünk. Innen egy oldalirányú hasadékban tudunk tovább ereszkedni. A hasadék felső része cseppkövekkel borított, az egyik oldalon cseppkölefolys van, amely a zsomboly aljáig megtalálható. A végpont 18 méter mélységben van. Továbbjutási lehetőség azonban minimális, a végponti akna alját vízszintes településű vöröses agyag borítja amelyben csontok is találhatóak. Itt voltak a fent említett névadó fazekak is, amelyeket gyanunk szerint a barlangban nem barlangászok hagytak lenni. A zsombolytól nem messze a határ irányában egy markáns szálkőfalakkal határolt beszakadás található amely kb. 5 méter mély, feltáró kutatásra alkalmasnak látszik.

Egy másik irodalomban még nem jelzett zsombolyban (48/1 határkötől 250 m DK-re) továbbjutási lehetőség van. Bejárata egy 3 méteres szálkőfal tövében, fél méter átmérőjű hasadékkal nyílik. 2-3 méter után egy

Fazekas-zs.

(vetített hossz-sz.)

MAFC

zsombolyban dolgoztak a továbbjutás reményében kutatók. Eddig a karsztvízszintet sehol sem érték el. Csoportunk tagjaiban is felkeltette az érdeklődést a továbbjutás reménye ezek közül valamelyikben. Átvizsgáltunk néhány zsombolyt kutatási engedély kérelem érdekében. Ezek közül érdekesnek a következőket találtuk:

- Iskola-zsomboly. Már dolgoznak ebben a zsombolyban, a végpontot éticsiga-házhoz hasonló hatalmas mennyiségű csigaház tölti ki avarral, agyaggal, kővel keverve. A cseppkővel borított fal lefelé irányuló folytatása további bontásra ösztönöz.

- Kifli-zsomboly. Ebben a zsombolyban is dolgoztak már, az alsó vízszintes szakasz két végén is próbálkoztak bontással. Agyaggal eléggé feltöltöttek ezek a végpontok, bár az egyik oldal eléggé biztató. Egy oldalrepedésbe 5-6 métert követ lehet ledobni, sajnos a repedés elég szűk.

- Űz-zsomboly. Hatalmas omladék található az alján, de egy szakszerű ácsolat készítésével igéretes bontási hely alakítható ki. A falakon található vastag cseppkőlefolyások biztató jeleknek mutatkoznak.

- Jóbarát-zsomboly. Agyaggal feltöltött alsó terme ellenére próbabontást igényelne, a terem egyik oldalában található egy repedés, amely talán egy másik aknába vezet.

- Góte-zsomboly. Még nem próbálkoztak bontással benne, de egy szűk repedésen egy tágabb részbe lehet követ bedobni. Agyaggal feltöltött alja azonban elég kemény

termecskébe jutunk, a továbbvezető szálkőaknában azonban három méter ereszkedé után omladékkal elzárt aljzatra érünk. A kövek között 2-3 méterre lehet követ ledobni, enyhe huzat is észlelhető. Elviselhető munkakörülmények között lehetne bontani benne.

A fennsík keleti peremén már egészen Tornanádaska felett a 49/2 -es határkőtől 210 fokra kb. 40 méterre egy mély töbör oldalában egy kb. 20 méter mély szűk bejáratú zsomboly nyílik. A bejárat két hasadék kereszteződésében alakult ki, és a zsomboly a továbbiakban is e mentén húzódik. Az akna lefelé egyre tágul kb. 10 méternél egy agyagos eléggé omlós párkány található benne. A zsomboly alján cseppkövesedés tapasztalható az ágyagkitöltés mellett. Itt szemmel láthatón nem dolgozott még senki, bár a kitermelt anyagot valószínűleg a felszínre kellene deponálni.

A bejárat mellett egy másik berogyás is található, amely feltehetőleg a zsombolyba csatlakozik, és ezt valakik ki is ácsolták egy darabig, de innen nem lehet a barlangba bejutni. Ezt a zsombolyt (feltehetőleg) említi Kerekács K. a Student csoport jelentésében 1989-ben, azonban egy hosszalvény vázlaton kívül semmit nem közöl róla.

Ennek a közelében Ny-ra mintegy 50 méterre egy szálkő kibúvás tövében egy jó bontási lehetőség kínálkozik. Itt egy kis lyukon bedobott kő kb. 5 métert esik egy aknába. Kibontása a szálkő vésésével lehetséges.

A fennsík nyugati, ismert részén nagyon sok

munkát igényel.

- Miki-kuki zsomboly. Szűk bejáratán átpréselődve egy harminc méter mely aknába jutunk amely alján az agyagkitöltés eltávolításával van remény a továbbjutásra. Az agyag deponálására a zsomboly alján megfelelő hely kínálkozik. A zsombolyra kutatási engedélykérelmet nyújtottunk be.

Zih József

Szov
Zwic

Házilag készített felszerelések használt
anyagok vizsgálata

Mivel Magyarországon eléggé elterjedt a házilag készített felszerelések használata, úgy gondoltuk, érdemes lenne megvizsgálni azokat az anyagokat, amelyeket használni szoktak.

Először nézzük mik is készülnek házilag:

miből	mit
autóbiztonsági őv	beülőheveder
trevíra csőheveder	mellheveder
	lépőhurok
	kantár
hevederek, gurtnik	lépőhurkok
vitorlás zsinórok	pruszik zsinórok
stb.	

Ezen anyagok egy részét szakítógépes vizsgálat alá vetettük, és többféleképpen vizsgáltuk.

Alkai
valan
a DIN
jita

Szakítógép ismertetése

Zwick típusú anyagvizsgáló gép

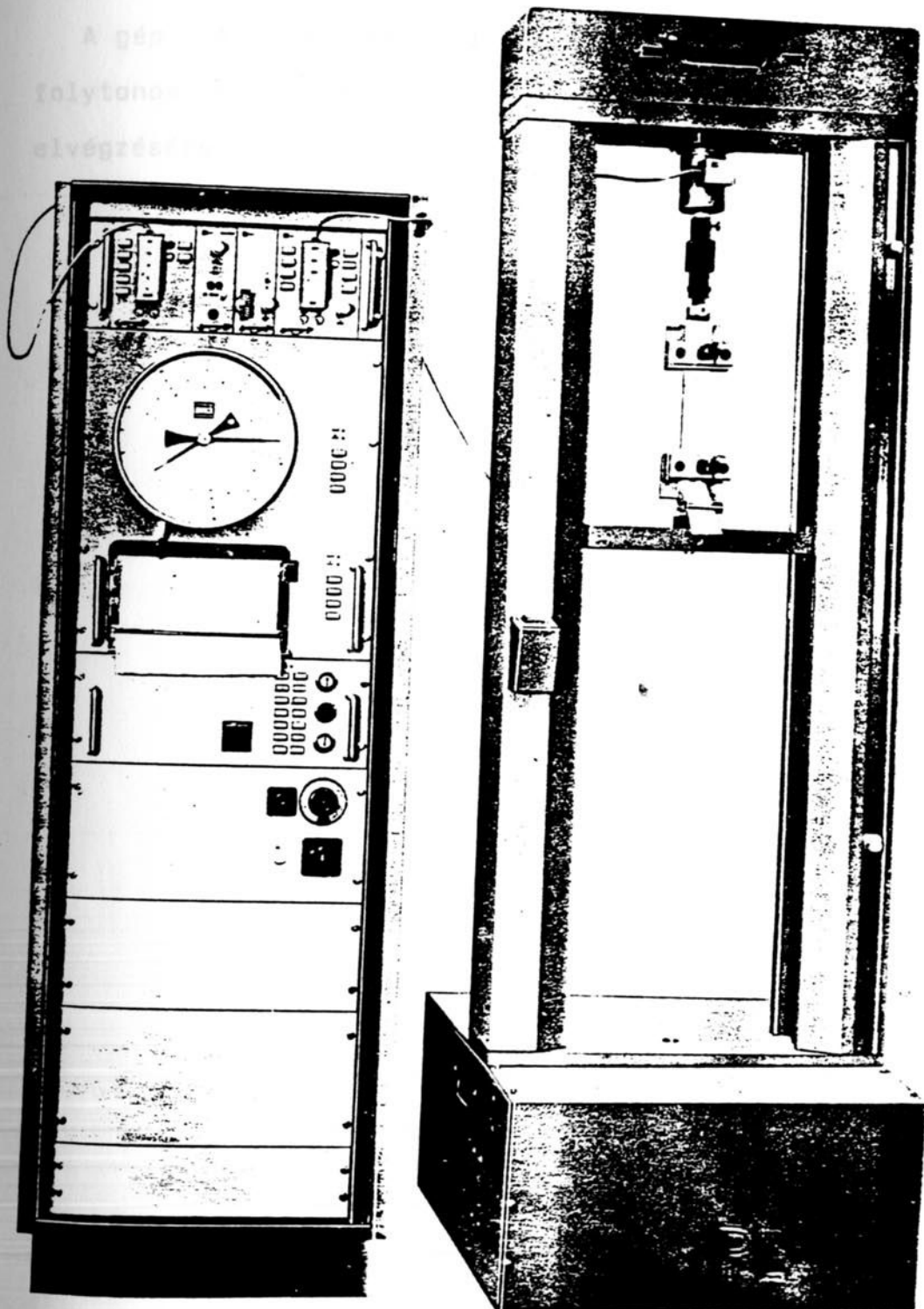
F max vizsgáló erő	1 Mp
vizsgáló sebesség tartománya	10...500 mm/perc 20...1000 mm/perc
kiépíthető	0,8...2000 mm/perc
hajtóegység névleges teljesítmény	0,5 kW
méréshatárok	0-0,2 kp 0-0,5 kp 0-1 kp 0-2 kp 0-5 kp 0-10 kp 0-20 kp 0-50 kp 0-100 kp 0-200 kp 0-500 kp 0-1000 kp

Alkalmazási tartomány

A szakítógép a DIN 51220 szabvány 1 osztálya, valamint a DIN 51221, DIN 51223, DIN 51227 szabványok és a DIN 51228 tervezet szerint a szakítógépekre vonatkozó általános feltételeknek felel meg.

A szakszolgálat legkülönbözőbb anyagaival (szövet, műbőr, szakszaktörő nyúlással).
A gép folytonos elvégzésre

A szakítógép ábrája

A szakítógépet út és kistehetetlenségű erőmérésre szolgáló berendezésekkel szerelték fel, és a legkülönbözőbb anyagok, mint gumi (pálcák, szalagok), műanyagok (rudak, fóliák), textíliák (cérna, kord, szövet), fémek (huzalok, hengeres és lapos profilok), műbőr, fa, papír, karton és hasonló szakítószilárdságának, nyúlásának és szakadási nyúlásának meghatározására alkalmas.

A gép alkalmas ezenkívül fémes és nemfémes anyagok folytonos és nyomó, valamint hajlító kísérleteinek elvégzésére.

A szakítószilárdság és a szakadási nyúlás kiszámítása

Szakadási nyúlás

képlete:

$$\sigma_r = \frac{F_r}{A_0}$$

ahol

F_r terhelés, amelynél a próbatest elszakad

A_0 a próbatest kiindulási keresztmetszete mm^2

Szakadási nyúlás

képlete:

$$\epsilon_r = \frac{\Delta l_{or}}{l_0} \cdot 100$$

ahol

l_{or} a számítási hossz a szakadás pillanatában mm

l_0 a próbatest bejelölési hossza mm

A vizsgálat eredményét a három tizedes jegyre kiszámított eredmények számtani középértéke adja.

Trevíra csőheveder vizsgálata

Mivel ezt a fajta hevedert igen sokan használják, érdeemesnek tartottuk megvizsgálni. A vizsgálatra olyan hevedert használtunk, amely már hosszabb-rövidebb ideig használva volt barlangi körülmények között.

A vizsgálatot négyféle mód szerint végeztük.

A alapállapot

B rákötött füllel (keresztirányban) 1.ábra

C rákötött füllel (hosszirányban) 2.ábra

D hevederösszekötő csomóval összekötve

Mérési eredmények

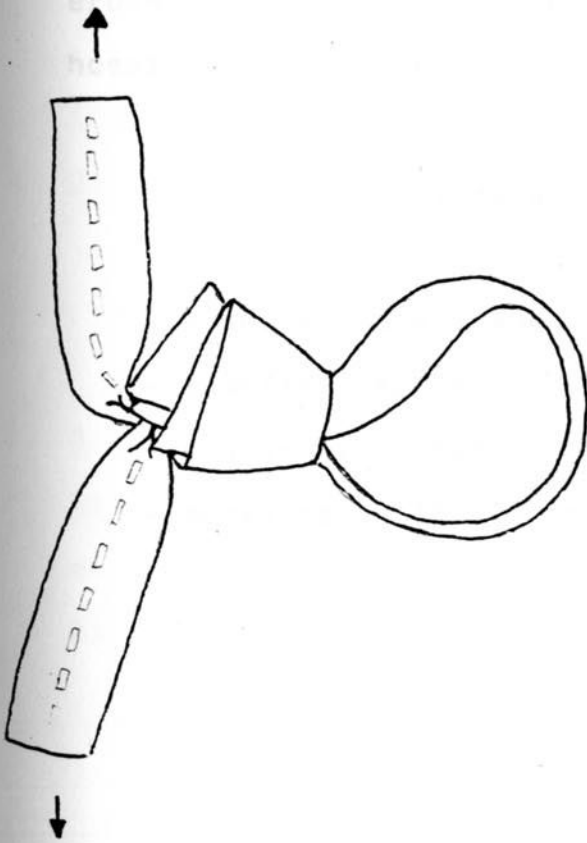
Alapállapotban a heveder többet bírt, mint a szakítógép felső határa, azaz 1000 kp-nál többet. (A pontos értéket sajnos a gép alacsony méréshatára miatt nem tudjuk megadni.)

Vizsgálati mód (jele)	Szakítószilárdság (kp)	Szakadási nyúlás (N/mm ²)	Szakadási nyúlás (%)
B	330	54,89	107
C	685	113,89	59
D	430	71,52	41

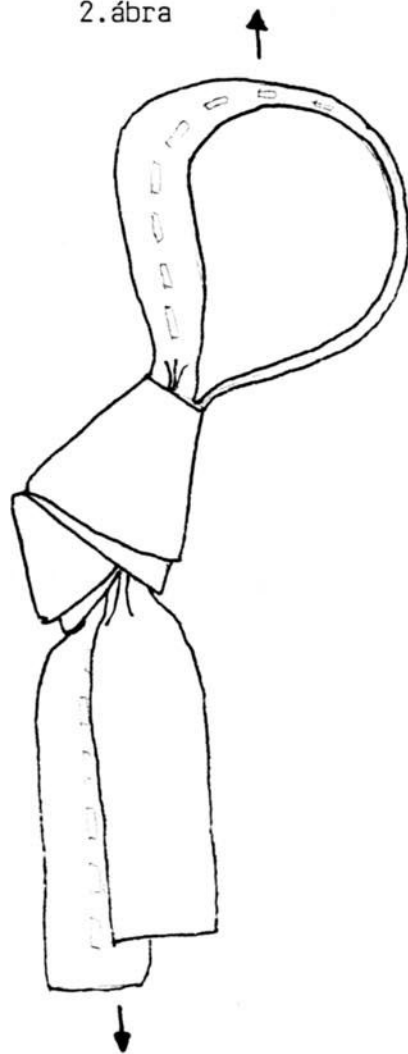
Értékelés

A heveder mindhárom esetben a csomónál szakadt el. Tehát a trevira csőhevederre is igaz, hogy a rákötött csomó gyengíti.

1. ábra

2. ábra

Mivel egy beleesésnél könnyen ébredhet 700 kp-nál nagyobb erőhatás (a levezetést itt mellőzzük), megállapítható, hogy a csőhevedert kantárnak használni életveszélyes. Lépőhuroknak azonban jól használható.

Autóbiztonsági őv vizsgálata

Ebben az esetben is olyan hevedert vizsgáltunk, amely már barlangi körülmények között használatban volt.

Ismeretes, hogy a biztonsági őv úgy véd, hogy erő hatására megnyúlik, és ez a nyúlás vezeti el az ébredő erőket. Ez azonban csak akkor igaz, ha az ővet hosszirányban terheljük.

Vizsgálati módok

- szakítás hosszirányban
- szakítás keresztirányban
- nyúlás vizsgálata 1000 kp erőhatásnál
- megvarrt beülő szakító próbája (A és B változat)

Szakítóvizsgálatok

Hosszirányban

Ebben az esetben is elmondhatjuk, hogy 1000 kp erővel a biztonsági övet nem tudtuk elszakítani, szakítószilárdsága ezen érték felett van.

Keresztirányban

szakítószilárdság		szakadási nyúlás
(kp)	(N/mm ²)	(%)
432	51,52	69

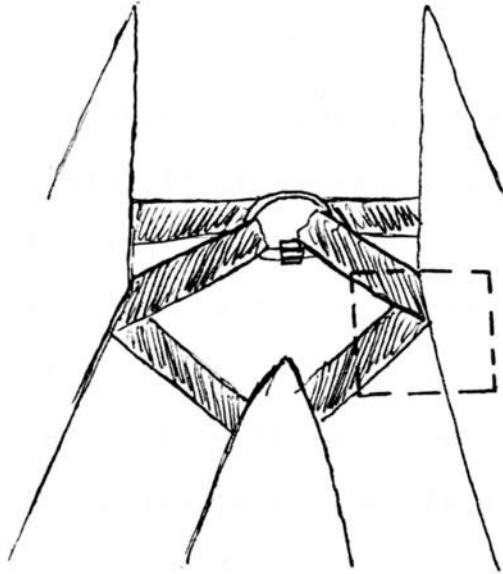
Nyúlásvizsgálat

1000 kp erő hatására 80 mm befogási hosszú biztonsági öv 20 mm-t nyúlt meg. A nyúlás tehát 25%.

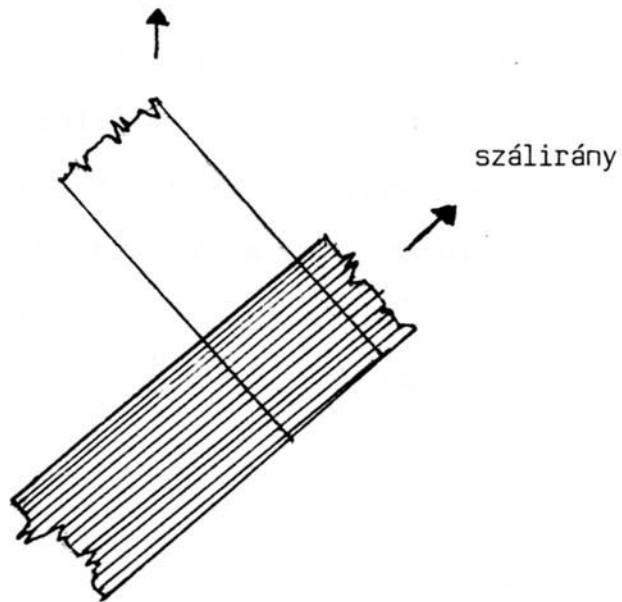
Megvarrt beülők szakítása

A beülőknel azt a helyet szakítottuk, ahol a hevederek kereszt irányban vannak egymásra varrva (3.ábra). Az A és B változat között a varrásnál használt cérnában van különbség.

3. ábra

rántás iránya beeséskor

változat	szakítószilárdság (kp)	(N/mm ²)	szakadási nyúlás (%)
A	127	10,00	115
B	131	10.32	106

ahol a cérna szakítószilárdsága

Ch A változat 3 kp

Tá B változat 11 kp

Mivel a beeséskor ébredő erő megoszlik egy elég nagy felületen, valószínűleg ilyen csekély szakítószilárdsági érték mellett sem fog a beülő a varrásnál szétszakadni. Ha mégis, az is inkább kellemetlenségeket okoz, nem életveszélyt. Megállapítható az is, hogy a varráshoz használt cérna minősége csak elhanyagolható mértékben befolyásolja a szakítószilárdságot.

Tervezzük még a többi házilag készült felszerelés alapanyagának vizsgálatát, valamint a már használt és vadonatúj anyagok szakítószilárdságának összehasonlítását.

Lehetőségeinkhez mérten szeretnénk elvégezni a kereskedelemben kapható munkavédelmi sisakok ejtőpados vizsgálatát is.

Karakas Zoltán

Speleológiai tárgyú referátumok a
Chemical Abstracts-ben

Egy korábban elkezdett irodalom-figyelő speleológiai munkát kívánunk itt folytatni, amelynek első része Cholnoky pályázat egyéni kategóriájában lett benyújtva a Társulat felé. Ebben a jelentésünkben az idén beérkezett lapszámok figyeléséről számolunk be, a korábbiakhoz hasonlóan változatlanul közreadva a megjelent rövid angol nyelvű összefoglalókat.

A Chemical Abstract (továbbiakban röviden C.A.) az Amerikai Kémiai Társaság kiadványa, általában minden vegyész kapcsolatba kerül vele munkája során. Az anyagát 150 országban megjelenő mintegy 14000 tudományos és műszaki folyóirat alapján állítják össze, továbbá feldolgozza az új könyveket, huszonhat ország szabványait, kongresszusi kiadványokat, disszertációkat, kutatási jelentéseket, szabadalmakat, stb.

1907 óta jelenik meg, jelenleg már több ezer ember dolgozik a C.A. Washingtoni szerkesztőségében, továbbá több ezer külső referálót is alkalmaznak akik a saját hazájukban megjelenő cikkek angol nyelvű kivonatát készítik és küldik meg a lapnak.

A 80 témakör közül elsősorban háromban (a mineralogical and geological Chemistry, a Nuclear Technology, és a History Education and Documentation címűekben) jó néhány barlangos tárgyú referátum is fellelhető, ezek közül található itt jónéhány idén

megjelent összegyűjtve.

A keresést 3 kulcsszóra végeztem: cave, speleothem, stalagmite (stalactite). Tapasztalatom szerint egyéb kulcsszavakkal is lehet érdekes cikkeket találni, mint például limestone, calcite, aragonite, stb.

A gyűjtő munkát a jövőben is folytatni kívánjuk, azzal a továbbfejlesztéssel hogy az így nyert információkat valamilyen formában fel is dolgozzuk.

Nyerges Miklós

111:242275w Variations of radon-222 air concentration in Postojna Cave. Comments. - Woods, D.A. - Bondi Junction 2022 Australia - Radiat. Prot. Dosim. 1989 28(3) 229 (Eng.)

A Polemic response to I.Kobal et. al. (ibid. 1988 25. 2707-11)

112:9932n Study of intensity and dynamics of dissolution of gypsum in the caves of Western Ukraine - Aksem, S.D.; Klimchuk, A.B.; - USSR - Peshchery, Peshchery v Gipsakh i Angidritah Perm 1988 75-8 (Russ.)

From ref. Zh.Geol. 1989 Abstr. No.7 EL64. Title only translated.

112:23699e A new type of surface mineral accumulation by meteoric weathering epigenesis: halloysitization under covering in a karst silicified limestone (Belgium) - Ertus, Roman; Dupius, Christian; Trauth, Norbert; - Lab.Geochem. Roches Sedimentaries Univ. Paris Sud F-91405 Orsay Fr. - C.R. Acad. Sci. Ser. 2. 1989 309(6) 595-601 (Fr.)

The origin of halloysitic claystones on the Dinantian carbonate bedrock in carstic caves filled by Oligocene arenaceous and Miocene lignite sediments in the Ardennes (Belgium) was studied based on an evaluation of the Weiller's Cave. Silification of Dinantian limestones by weathering (possibly during the Mesozoic) preceded the

post Oligocene weathering causing the halloysitization of silificied limestones. Halloysite formed when Al in percolating a solns. reacted with SiO_2 liberated from the limestone. Halloysite is obsd. filling pores in the silificied rock and in etch. pits in corroded quartz crystals. The Al was leached from illites in sands or from Dinantian pelites by acidic waters receiving sulphate ions from the oxidn. lignitic pyrits.

112:27008b Radon and karst - Piller, G.; Serbeck, H.; -
Sekt. Ueberwach. Radioakt. Bundesamt. Gesundheitwes.
CH-1700 Fribourg Switz. - Fechwerb. Strahlenschutz.
(Ber.) FS 1989 FS-89-48-T Radioecol. Nat. Artif.
Radionuclides 15-20 (Engl.)

The Rn-222 concn. in the air of several caves in the Swiss Western Jura, a limestone karst landscape, reaches some tens of kBq/m^3 . Continuous measurements were performed in a natural vertical shaft. The Rn. concn. in this cavity (av. 35 kBq/m^3) shows diurnal variations and sudden very sharp decreases. These drops in concns. occur simultaneously with pressure drops and sharp temp. increases of up to 20° in the cavity. The temp. peaks are more pronounced at measurement points further down in the shaft, showing that the drops in Rn level are due to outbreaks of hot and low Rn air. The origin of the hot air remains unclear.

112:122485w The Quaternary evolution of the British South Pennines from uranium series and paleomagnetic data - Rowe Peter; Austin Timothy; Atkinson, Timothy; - Sch. Environ. Sci. Univ. East Anglia Norwich UK - Ann. Soc. Geol. Belg. 1988 111(1) 97-106 (Eng.)

Calcite from flowstones in remnants of 2 relict caves one near the top of the stream valley (Elder Bush Cave) and the other in the lower part of the valley (Darfur Ridge Cave) were dated. The U^{234} / U^{238} ratios of calcite from Elder Bush Cave were 1, indicating that the flowstone formed 350000 yr. ago. In flowstone of Elder Bush Cave reversely magnetized layers of calcite overlie normally magnetized layers, which are assigned an Oldurai age (1,66-1,78 Myr.). Elder Bush Cave became vadose 2 Myr ago. Flowstone from Darfus Ridge Cave yielded a U-Th age of 300000 yr. Rates of erosional Downcutting reflecting epeirogenic tilting or uplift are estd. from the flowstone ages and ht. of the caves above the present valley floor.

113:45838w Water flow trophic depletion, and benthic macrofauna impoverishment in a submarina cave from the Western Mediterranean - Zabala Mikel; Riera Tecla; Maria Gili; Josep Barange Manel; Lobo Agustin; Penullas Josep; - Fac. Biol. Univ. Barcelon, Barcelona Spain E-08028 - M. Ecol (Berlin) 1989 10(3) 271-87 (Eng.)

Biotic zonation and severe impoverishment of benthic macrofauna are 2 of the most conspicuous features of submarine caves. The prevailing explanation assumes trophic depletion caused by redn. of water flow. However no isolation of water was found in the Catalan submarine cave studied, even in the wall micrlayer. Fluorescein diffusion was so fast that it was detectable everywhere in the cave only a few minutes after injection. The rate of dissoln. of plaster spheres was even greater in the cave than in a nearby tunnel without benthic macrofauna impoverishment, showing a considerable water flow. The O concn. of water in dialysis bags placed at varying distances from the cave walls showed that no wall microlayer gradients were present. Biochem. gradients did not indicate any decrease inside the cave, and although the gradients were not linear but formed different patterns throughout the cave BOD₅ particulate org matter, C:N ratio, (H³) - thymidine incorporation rate, And ETS activity were higher in the inner part of the cave. There was an accumulation of detritic material and bacteria in the inner parts that constitute a plausible food supply for benthic microfauna.

113:8927e The use of the penetration model for the dissolution of limestone in the carbon dioxide - water system - Wallin Mats; Bjerle Ingemar; - Chem. Cent. Univ. Lund S-221 00 Lund Swed - Chem. Eng. Commun. 1990 91. 91-111 (ENg.)

The penetration model was implemented for the dissolution of the limestone in the CO_2 - water system. The model includes the acid-base reactions of the carbonate species as well as the autoprotolysis of water. It was also assumed that there is no surface resistance to the dissolution of the solid. This assumption restricts the use of the model to those conditions where the dissolution rate is limited by the rate of mass transfer. When using the model, only the hydrodynamics of the water solution need to be experimentally determined and put in terms of the model's hydrodynamic parameter. All other model inputs are either physical constants or known bulk concentrations. Dissolution experiments performed on a rotating cylinder system were used to test the ability of the model to predict the dissolution rate of limestone in an aqueous solution. Of special significance was the ability of the model to predict the dissolution rate at different pH values, CO_2 partial pressures, and temperatures and under different hydrodynamic conditions. An explicit finite differences method was used to deal with the system of non linear partial differential and algebraic equations, which arose from the implementation of the penetration model. This investigation showed that the limestone dissolution process in the mass-transfer controlled region can be modeled and described by the penetration model. The penetration model accurately describes the effects of all parameters investigated including the enhancement effect from CO_2 (up to a factor of 10 compared with dissolution in

a CO₂ free atm.) and temp. The penetration model was compared with the film theory model. The comparison of the 2 models shows that the penetration model yields a better correlation with the exptl. data in a CO₂ atmospheres. In a CO₂ free atm. the models are almost identical. However the penetratin model is computationally more difficult. A numerical procedure for solving the penetration model designed. This procedure includes a method of dealing with the unusual boundary conditions at the surface.

A Duna balparti triász rögök szpeleológiai tárgyú
irodalma

(1) Kadic Ottokár (1913): Jelentés a Barlangkutató Bizottság 1912. évi működéséről - Barlangkutató I.kötet 1913 p.68.

(2) Kadic Ottokár (1919): Jelentés az 1917-19 évben végzett barlangkutatózásaimról - Barlangkutató VII. kötet 1919 p.14.

(3) Kubacska András (1926): Adatok a Nagyszál környékének geológiájához - Földt. Közl. LX. p.150.

(4) Nagy László (1930): A pincevölgyi kőfülke - Turisták L. 42. évf. 8-9. p.278.

(5) Leél-Össy Sándor (1952): Morfológiai vizsgálatok a Vác környéki triász rögökön - Földr. Ért. I.évf. 2.sz. p.363.

(6) Gánti Tibor (1953): A nagyszáli csappköves barlangról - Pestmegyei Természetjáró Ért. 4.sz.

(7) Gánti Tibor (1957): A naszályi karszt - Hidr. Közl. 37.évf. 4.sz.

(8) Gánti Tibor (1957): A barlangok keletkezésének kémiai vonatkozásai - Hidr. Közl. 37.évf. 3.sz.

(9) Dr.Dénes György - Szentes György (1957): Barlangok a csővári Várhegy oldalában - Tájékoztató 1957 júli.-dec. p.35

(10) Ozoray György - Láng G. (1957): Karsztjelenségek a csővári rögcsoportban - Tájékoztató 1957 júli.-dec. p.36.

(11) Leél-Össy Sándor (1962): A Naszály víznyelőbarlangjának újrafeltárása - Tájékoztató 1962 IV. p.64-69.

(12) Szablyár Péter (1978): Cserhát hegység - Csővári rög - FTSK csop. jel. 1978 p.17-31.

(13) Lengyel J. (1984): A Naszályi barlang feldolgozása - Myotis csop. jel. 1984, MKBT Beszámoló 1984 p.137.

(14) Leél-Össy Sándor (1974): Az MKBT Karszmorfológiai Szakbizottság 1974. évi előzetes munkaterve - MKBT Adattár 207

(15) Dr.Tölgyes Gy. (1974): Beszámoló a VMTE Központi BKCS tevékenységéről - Tájékoztató 1974 3-4. p.27.

(16) Taródi P. (1974): Jelentés a VMTE Központi BKCS
1974. évi munkáiról - MKBT Adattár 233

(17) Barlangleltár - Cserhát - MKBT - OKTH Barlangtani
Intézet 198?

(18) Lengyel J.(1988): A Naszályi-víznyelőbarlang
térképe - Myotis csop. jel. 1988

(19) Nyerges M. (1989): A Vác környéki triász rögök - A
Naszály - Acheron csop. jel. 1989 p.116.

(20) Nyerges M. (1989): A csővári rög barlangjai -
Acheron csop. jel. 1989 p.120

(21) Nyerges M. (1989): Nézsza környéki karsztjelenségek
- Acheron csop. jel. 1989 p.124.

Találhatók még adatok a terület barlangjairól a
különböző Cserhát - Börzsöny útikalauzokban, valamint
Gánti Tibor Eltűnő szigetek c. könyvében (1984).

A Naszályi rögön tervezett kutatásaink első lépéseként
összegyűjtötte:

Nagy Veronika - Nyerges Miklós

Búbánat-zsomboly bejárasi útmutatója

A barlang az Alsó-hegyen, a határ legdélibb pontjától 200 méterre délre, a Miki-kuki zsomboly töbrének peremén található. Bejárati aknája nem mondható monumentálisnak (kb. 1 méter átmérőjű), de azért akár 10 méterről is észrevehető. A barlang csak kötéllel járható. Célszerű egy 60 méteres kötelet vinni, de két 30 méteres is megfelel.

A kötelet a bejárat melletti fára kötjük. Nem célszerű rögtön ráereszkedni, mert a barlang eleje kötél nélkül is járható. (Ráadásul elég szűk is, így különösen érdekes ereszkedni.) Amikor már az összes falevelet lerúgtuk az előttünk haladó nyakába, és egy kicsit kitágul az akna, érdemes berakni az ereszkedőgépet. Kb. 2 méterrel lejjebb egy nitt található, amelybe egy csavart nittfület kell tenni. Akit zavar, hogy a bejáratnál egy kicsit felfekszik a kötél, próbálkozhat egy elhúzással. (A következő fa jó messze van.) A nitt alatt kb. 3 méterrel újra összsűkül az akna. (Eddig sem volt olyan nagyon tág...) A legszűkebb ponton, egy beszorult kőre célszerű egy elhúzást tenni. Eddig már mindenki tapasztalhatta, hogy nem végzett jó munkát, maradt még lerúgható falevél, ami a következő ember jóvoltából a nyakában köt ki.

Az elhúzás alatt kitágul az akna, és egy szép cseppköves teremszerűségbe érünk. Az a fal, amelyre

támaszkodva ereszkedünk viszont koszos, sáros. (Kár, hogy végig ezt nézzük...) 15 méter ereszkedés után egy álfenékre érünk. (Lásd a mellékelt térképet!) Lábunk alatt az akna folytatódik, újabb 25 méteres ereszkedéssel kényelmesen leérhetünk a barlang aljára. Na, de ezt azért még sem! Szűk is a beszállás, viszont nagyon sáros. Keressünk valami jobbat! Egy métert sétálva az egyetlen lehetséges irányba egy újabb akna nyílik. Ha lehet még sárosabb, mint az előző! Tovább! Aha, itt egy tágas és tiszta akna! A túloldalán egy szép cseppkőoszlop kínálja magát kikötéshez. A bal falon lévő párkányon könnyen átraverzálhatunk oda. (Aki két kötelet hozott, az az ide vezető bevezető kötélszárat egy, a második aknától jobbra található kis cseppkőoszlopról vezetheti.) A kikötéstől 2-3 méterre, egy széles párkányról kiálló szarvra egy újabb elhúzást köthetünk. Ugyan első látásra nehéz elképzelni, hogy felfelé jövet az elhúzás ott is marad, de nekünk még sosem jött le.

Az álfenékről kiinduló aknák rövidesen egyesülnek, s tágas térben ereszkedhetünk le 20 métert, egészen a barlang aljáig. (Leérkezéskor célszerű a dagonyát elkerülni.) A végponton már nagy túrákra nincs lehetőség, indulhatunk kifelé...

Balázs László

(A mellékelt térkép a Barlangtani Intézet támogatásával készült.)

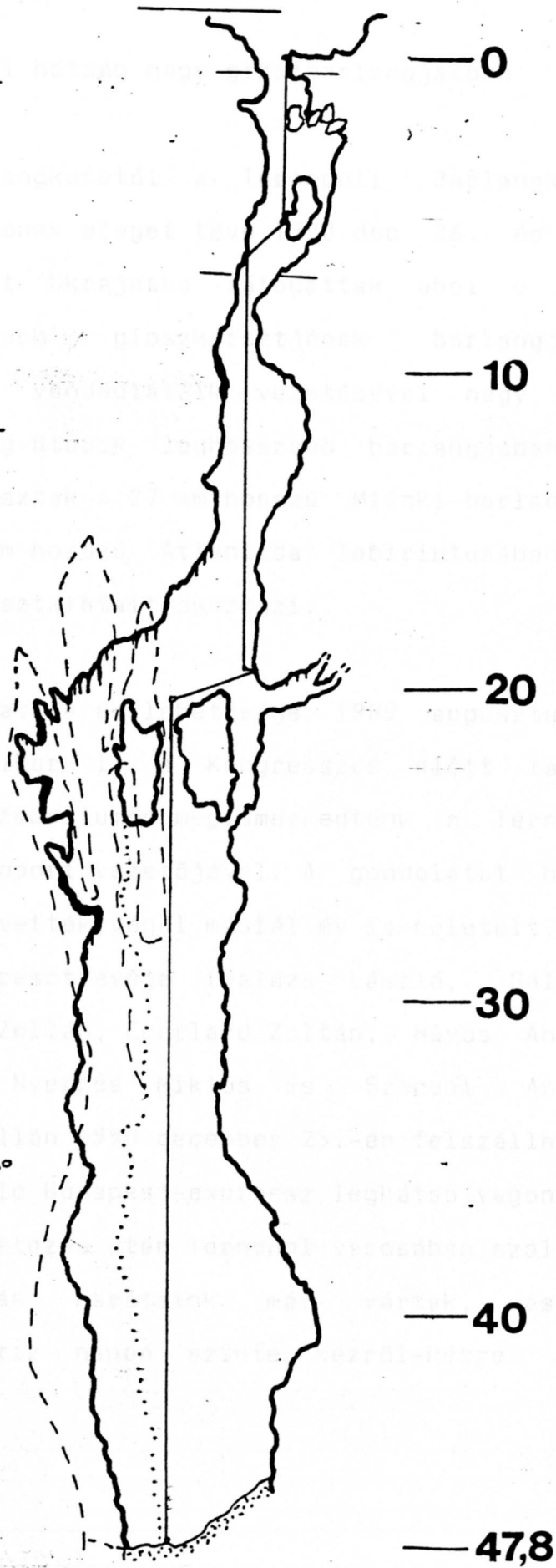
Búbánat-zsomboly

Felm.: MAFC
a BTI tá-
mogatásával

40° ————— 220°

Szerk.: Zih József

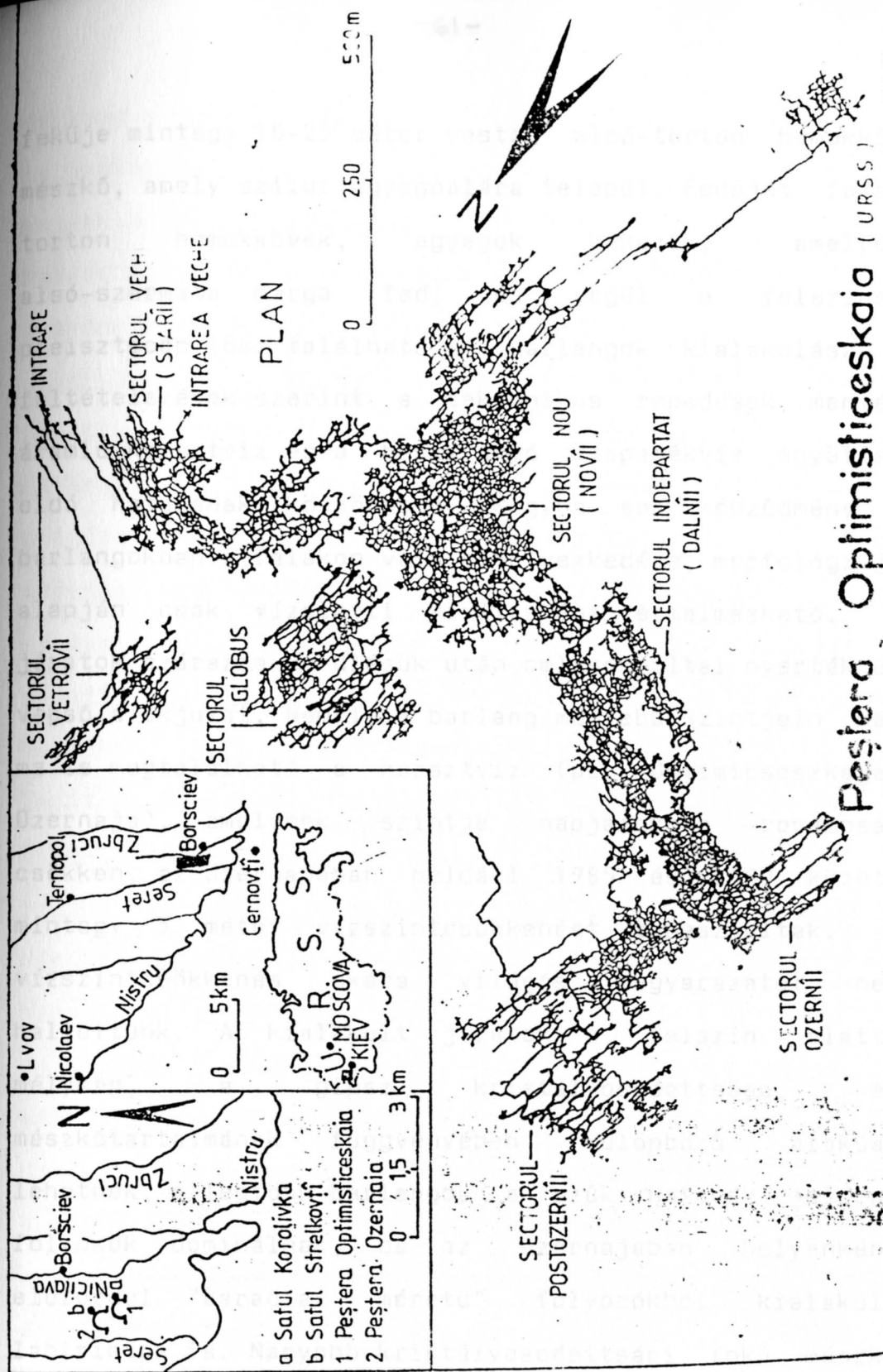
A Podóliai hátság nagy gipszbarlangjaiban

A MAFC barlangkutatói a Ternopoli Barlangkutató Csoport meghívásának eleget téve 1990 dec 26. és 1991 január 4-e között Ukrajnába látogattak ahol a világ egyik legnagyobb gipszkarsztjának barlangjaiban túráztak. Ukrán vendéglátóik vezetésével négy napot töltöttek a világ ötödik leghosszabb barlangjában, az Ozernajaban, túráztak a 27 km hosszú Mlinki-barlangban, és a mintegy 5 km hosszú Atlantida labirintusában. Az írás a túra tapasztalatait összegzi.

A túra gondolata - és lehetősége 1989 augusztusában merült fel, amikor is a Kongresszus előtt tartott Barlangi Mentőszimpozionon megismerkedtünk a Ternopoli Barlangkutató Csoport vezetőjével. A gondolatot hosszú levélváltások követték, végül másfél év is beletelt, mire a túra nyolc résztvevője (Balázs László, Galambos András, Karakas Zoltán, Egerland Zoltán, Húvös András, Nagy Veronika, Nyerges Miklós és Szecsei Andrea) hátizsákkal a vállán 1990 december 25.-én felszállhatott a Moszkvába induló Budapest-expressz leghátsó vagonjába. Tizenhat óra vonatozás után Ternopol városában szálltunk le, ahol ukrán barátaink már vártak, és az elkövetkezendő tíz napon szinte kézről-kézre adtak minket.

Az Ukrajnában található Podóliai plató tudomásunk szerint a világ egyik legnagyobb kiterjedésű összefüggő gipszkarsztja. A terület barlangjainak többsége a Csernovci és Tyernopol között elterülő részen található, a Szeret, Dnyesztr, Zbrucs és Nyicslava folyók közén az ún. Borscsevi-hátságán. Itt négy barlang hosszúsága is meghaladja a húsz kilométert: a legnagyobb a közismerten a világ második leghosszabb barlangja az Optimicseszkaja, amely napjainkra meghaladta a 180 kilométert, a következő a sorban az Ozernaja a maga 114 kilométerével, és a harmadik helyen a Mlinki áll 27 kilométert is meghaladó hosszal. A Krisztalnaja barlang hossza 22 kilométer. A terület még további nyolc barlanga érdemel említést: az Ugriny (2120m), a Verteba (7820m), a Jubilejnaja (1500m), a Timkova Szkala (1500m), az Atlantida (4000m), a Pionyerka (350m), a Balamutobszkaja (250m), a Poljákoba Ducsa (310m). Némileg távolabb ezektől a barlangoktól dél felé a Prut folyó mentén található a több mint 80 km hosszú Zoluska-barlang és a 2400 méter hosszú Bukovinka. A terület barlangjainak hossza napjainkban is igen gyorsan nő: az Ozernajában ott tartozkodásunk alatt is a túrázás mellett "mellékesen" újabb 100 méter hosszúságú szakasz lett feltárva.

A barlangok helyenként némileg mészkővel szennyezett középső miocén korú tortonai gipszrétegben alakultak ki, amelynek vastagsága legfeljebb 30-40 méter, átlagos tengerszint feletti magassága 320-330 méter. A gipsz

Peștera Optimisticeskaia (URSS)

Fig. 19 Peștera Optimisticeskaia, plan general.

feküje mintegy 10-25 méter vastag alsó-torton homokkő, mészkő, amely szilur agyagpalára települ. Fedőjét felső torton homokkövek, agyagok képezik, amelyet alsó-szarmata márga fed, és végül a felszínen pleisztocén lösz található. A barlangok kialakulása a feltételezések szerint a tektonikus repedések mentén áramló karsztvíz és a beszivárgó csapadékvíz együttes oldó hatásának köszönhető. Nagyon sok képződmény a barlangokban a falakon való elhelyezkedése, morfológiája alapján csak vízalatti kiválásként értelmezhető. A járatok szárazra kerülésük után omlások által nyerték el végső alakjukat. Némelyik barlang mélyebb szintjein még ma is megtalálható a karsztvíz (pl. Optimicseszka, Ozernaja), amelynek szintje napjainkban rohamosan csökken, az Ozernajában például 1985 és 1990 között mintegy 5 méter vízszintcsökkenést tapasztaltak. A vízszintcsökkenés okára világos magyarázatot nem hallottunk. A kialakult járatok a felszín alatti mélység, a gipsz kristályosodottsága, és mészkőtartalmának függvényében különböző alakúak lehetnek, a legtöbb barlangban a szűk hasadék jellegű folyosók dominálnak, de az Ozernajában helyenként előfordul "Baradlai méretű" folyosókból kialakult labirintus is. Nagyobb kristályosodottsági fokú mészkő esetén ezek a járatok az esetek nagy többségében beomlanak.

Túránk során először a Zavallja falu határában található Atlantida-barlangba tettünk látogatást. Ez a

barlang a nemrég felfedezett részekkel együtt kb. 5 kilométer hosszú szövevényes labirintus. A barlang bejárata egy felhagyott kőfejtőben nyílik a falu határában emelkedő domb oldalában. A bejárati nyílás megközelítése kissé nehézkes, kb.6 méter magasan nyílik a sziklafalban. Mi egy, a falnak támasztott kivágott fenyőfa törzsén felkapaszkodva közelítettük meg. A bejárati nyílást egy vasajtó zárja le (amely ottjártunkkor nem volt bezárva), ezen keresztül négykézlábra ereszkedve juthatunk a barlang első szakaszába. Itt egy 2-4 méter magas 0,5-1 méter széles oldott hasadékokból álló szövevényes labirintus kezdődik, amelyből egy az omlások által kialakított szűk lapítón keresztül juthatunk az 1962-ben megtalált Öröm-terembe, amely méretei a Mátyás-hegyi barlang Színház terméhez hasonlóak. Innen a terem átellenes végében felmászva egy a bejáratihoz hasonló - csak jóval nagyobb kiterjedésű - labirintuson keresztül haladhatunk a barlang belsőbb részei felé. Egymást érik a kereszteződések, 2-3 méterenként 3 felé ágazik a barlang. Ezt a szakaszt Négyzethálónak is nevezik. Ebből a labirintusból kiérve a Dinamó-terem meredek falán ereszkedhetünk le, innen a barlang jellege megváltozik: a többszintes járatrendszer legfelső szintjén a Négyzethálóban találhatóhoz hasonló járatok húzódnak, ezek falai továbbra is csupaszok, képződménymentesek. Az alsó szintet nagyobb méretű termek jellemzik, amelyekből rendszerint fel kell mászni a köztes szinten található

tágas 3-4 méter széles 2-3 méter magas folyosókba, amelyek ezeket a termeket összekötik. E járatokban hallatlan gazdagságú ásványkiválások figyelhetők meg a hófehértől a feketéig minden színárnyalatban. Ha a terem magassága eléri a négyzetháló szintjét az ásványkiválások megszűnnek, jelezve az egykor stagnáló víz szintjét. A barlang legújabb felfedezett részeit egy viszonylag szűk agyagos kitöltés eltávolításával készített átjárón lehet megközelíteni, ahol ha lehet az eddigieknél is gazdagabb ásványcsodák várják a látogatót. Itt a legfelső szint nem található meg, viszont a terem alatt egy kuszodalabirintus húzódik. Itt található a barlang egyik legszebb terme a Csillagos-égbolt.

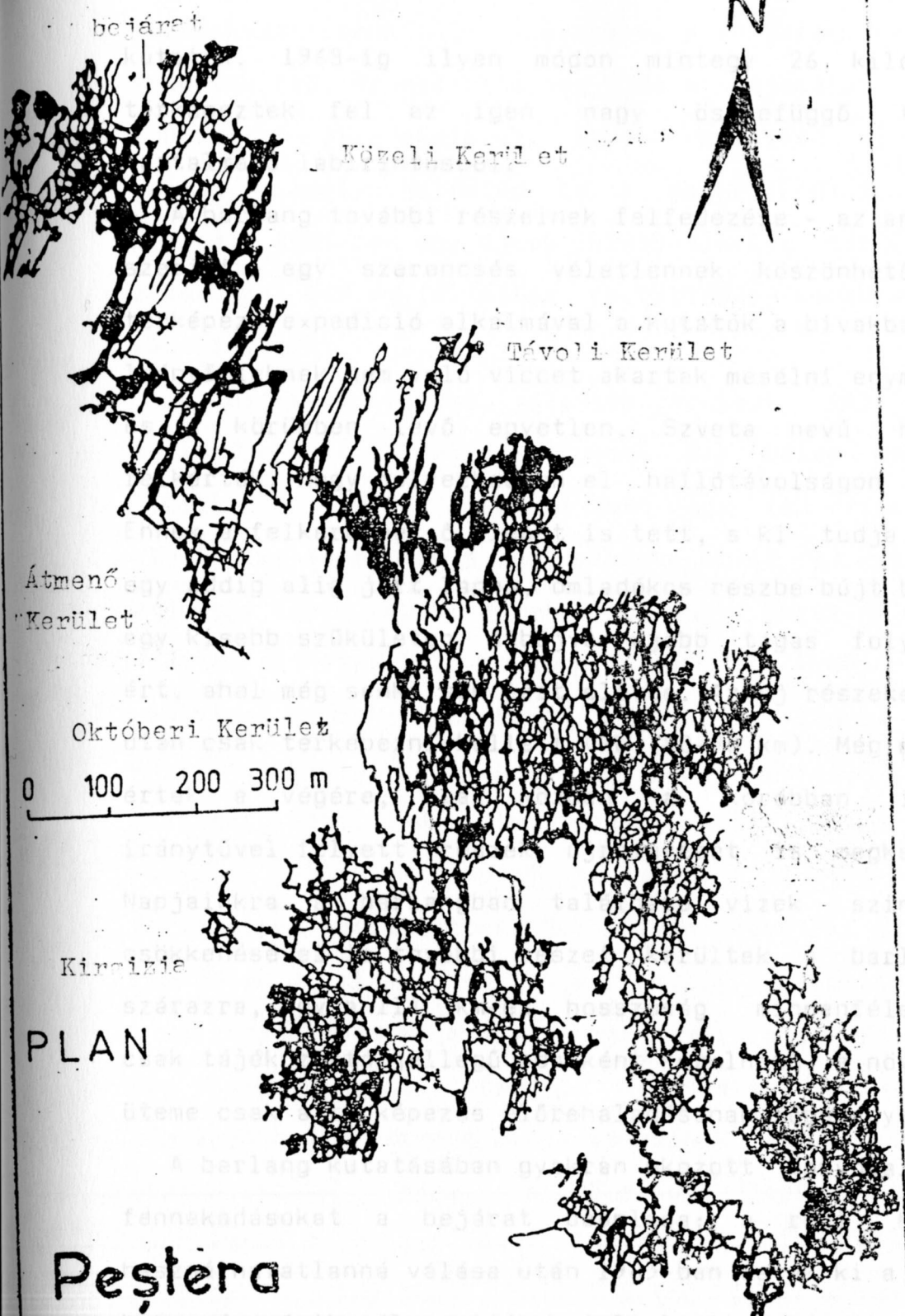
Az Ozernaja barlang

Vendéglátóink másodikként a Szovjetunió második leghosszabb barlangjaként számontartott "Kék-tavak barlangjába" kalauzoltak el minket. A barlang Barsov (Borscsev) városka közelében egy Strelkovti nevű falu határában, a településtől másfél kilométerre a nyílt szántóföldön, egy körülbelül 25-30 méter átmérőjű kettős berogyás alján nyílik. A nem túl nagy alapterületen elhelyezkedő labirintus hossza napjainkra meghaladta a 114 kilométert.

A barlang első látogatója - a helybéliek elbeszélése szerint - egy Petro Dicska nevű vadász volt, aki egy

rókát üldözve bemászott a ma már nem használatos régi bejáraton keresztül a barlang első szakaszaiba. A barlang történetét még jóideig nem a barlangkutatók írták tovább: 1943-ban a terület egy másik, Bilcse Zlatoje falu környékén található barlangjában, a Vertebában zsidók bújkáltak az őket üldözők elől. Az üldözötteket azonban elárulták, és a barlang bejáratát a németek berobbantották. A bent rekedtek azonban kiásták magukat, és a közelben lévő Ozernajaba menekültek. 1943 és 1944 között közel egy éven át 38 ember (a legidősebb 77, a legfiatalabb mindössze 3 éves volt) rejtőzött itt, és mindössze kettőjüket sikerült elfognia a németeknek a felszabadító Vörös Hadsereg érkezete előtt. A helyiek beszélnek még a barlang egy másik ún. "erdei bejáratáról" is, ahol a németek kivonulása után az 1950-es évek közepéig egy magát Vkrán Nemzeti Hadseregnek nevező fegyveres csoport tanyázott, többször is konfliktusba keveredve a szovjethatalom erővel.

A Szovjetunióban az első szervezett barlangkutató csoportok a 60-as évek elején jöttek létre, ekkor alakult meg a minket vendégül látó Ternopoli Barlangkutató Csoport is. A barlang kutatása a 60-as évek közepén indult meg Jozef Bugyovnij irányításával. Ez gyakorlatilag a labirintus bejárását, és térképezését jelentette, amelyet ma kissé megmosolyogni való módon az akkori szűkös körülmények miatt egy karra erősíthető iskolai iránytű segítségével végeztek az akkori lelkes

bejárás

Közeli Kerület

Távolí Kerület

Átmenő
Kerület

Októberi Kerület

0 100 200 300 m

Kircsida

PLAN

Peštera
Ozernaia (URSS)

Téli Mese

kutatók. 1968-ig ilyen módon mintegy 26 kilométert térképeztek fel az igen nagy összefüggő tavakat tartalmazó labirintusból.

A barlang további részeinek felfedezése - az anekdota szerint - egy szerencsés véletlennek köszönhető: egy térképező expedíció alkalmával a kutatók a bivakban egy, leányfüleknek nem való viccet akartak mesélni egymásnak, és a körükben levő egyetlen, Szveta nevű hölgyet felkérték, hogy helyezkedjen el hallótávolságon kívül. Ennek a felkérésnek ő eleget is tett, s ki tudja miért egy addig alig járt lapos, omladékos részbe bújott be. Itt egy kisebb szűkületen átbújva újabb tágas folyosókba ért, ahol még senki sem járt előtte. Az új részeket ezek után csak térképezni kellett (kb. 80-90 km). Még ma sem értek a végére, igaz közben a korábban iskolai iránytűvel felvett részek újramérését is megkezdték. Napjainkra a barlangban található vizek szintjének csökkenésével is további részei kerültek a barlangnak szárazra, így a 114 km-es hosszúság mindenféleképpen csak tájékoztató jellegű adatként kezelhető, a növekedés üteme csak a térképezés előrehaladásának függvénye.

A barlang kutatásában gyakran okozott bonyodalmakat, fennakadásokat a bejárat beomlása: a régi bejárat használhatatlanná válása után 1963-ban ásták ki a kettős berogyás másik mélypontján a jelenlegi lejárati aknát. Ez 1978-ban egy hatalmas felhőszakadás nyomán 7(!) méter magasan feltöltődött, és a bejárat helyén egy mocsarat találtak a kutatók. Szerencsére a barlangban éppen nem

tartózkodott senki. Ezt a mocsarat a 25.Ukrán Expedíció számolta fel, és nyitotta meg újra a bejáratot mintegy 100 ember részvételével. Ekkor helyezték el azt a vascsövet amely jelenleg is a bejárat biztosítására szolgál. 1987-ben egy újabb földcsuszamlás történt, de ekkor csak két és fél méter feltöltődés keletkezett a vascső fölött.

A bejárat vascső jelenleg mintegy fél métere emelkedik ki a földből, és mintegy 6-7 méter mélységig nyúlik le. Túránk időpontjában egy fa létra volt elhelyezve benne, amin leereszkedve rövid csúszás-mászás után egy egyre táguló egyenes folyosóba érkezünk, amely kis idő elteltével a barlangra oly jellemző módon a szélrózsa minden irányába elágazik. A barlang e bejárat közeli szakaszát "Közeli Kerületnek" nevezik a helyi kutatók. Tágas 2-3 méter magas, 2-4 méter széles folyosók jellemzik szép oldott formákat mutató homogén fehér gipsz szálkőzetben. Sok helyen láthatók száradási repedések a talajon, és finom szemcsés ragaszkodó agyag a falakra ülepedve jelezve, hogy nem is olyan régen itt még vízben kellett gázolni. A Közeli Kerület egyik legnagyobb érdekessége a 1,5 tonnásnak mondott monolit gipszkristály, amely a barlang legészaknyugatibb csücskében található, és a főtérő lóg le. Elektromos lámpával átvilágítható, barnás színű. Ebben a kerületben található a még megmaradt legnagyobb tó: Nemo kapitány tava. Itt igen érdekes, a kevélyi barlangokból jól ismert több méteres oldáscsővekkel is találkozhatunk a

falakon.

A barlangban beljebb haladva egy hosszabb négykézlábas méretű járatszakaszon áthaladva érjük el a barlang "Átmenő Kerületét". Itt található tulajdonképpen az egyetlen nehézség a barlangban, egy kb.150-200 méter hosszú traverz egy viszonylag szűk, helyenként kitáguló hasadékjárat felső harmadában. A barlang ezen szakaszát ilyen jellegű szűk hasadékok hálózata jellemzi. A traverz végén gyakorlatilag rögtön a távoli kerületbe érünk, amelynek elején egy roppant komfortos, minden kényelemmel ellátott bivak várt minket. A bivak korábban víz alatt fekvő járatszakasz volt, ám a vizek visszavonulása óta csak egy két helyen lehet szűk lejárón át a mélyebb szinten levő hasadékokban húzódó tavakat megközelíteni. Amikor ott jártunk, akkor is sikerült egy ilyen mélyebb szinten levő új tavas részbe bejutni. A Közeli Kerülethez hasonlóan itt is tágas folyosók labirintusában lehet bolyongani. Négykézlábra csak az Októberi Szakaszba vezető átjáró környékén kell ereszkedni, itt mászott át a már fent említett Szveta nevű leányzó. A Szvetán áthaladva, az Októberi Szakaszba egyre beljebb haladva mind több és több kristály kiválás jelenik meg a falakon, az átlagosan 1-3 méter széles 2-3 méter magas folyosók sűrű labirintusába jutunk. Csillog-villog minden, és a kiválások okozta szemkáprázást még tetézi, hogy a falak is homogén monolit gipszkristályokból állnak, amelyek 2-4 cm nagyságú oszlopos habitussal rendelkező darabok

hullámos, rózsás szerkezeteket alkotnak. Néhány helyen a földből függőlegesen felfelé növő, csak áteső fényben észrevehető igen vékony 4-6 cm hosszú gipszkristályok is megfigyelhetők.

Az Októberi Szakaszból délre nyílik a Kirgizia nevű rész amelynek a belsőbb szakaszaira az a különlegesség jellemző (a barlang többi részeihez viszonyítva) , hogy itt három egymás fölötti szint nehezíti a tájékozódást.

Az Októberi szakasz legbelső végéhez csatlakozik a barlang egyik legérzékenyebb, ásványkiválásokban a leggazdagabb, és méreteiben is a legnagyobb (6-8 méter széles 4-5 méter magas folyosók, nagy termek az elágazásokban) szakasza, a Téli Mese. Ez a rész arról kaphatta a nevét, hogy egyes részein a földön is olyan mennyiségben található fehér finom tús gipszkristályok, hogy az embernek az az érzése: esett a hó.

A barlang legujabban felfedezett szakaszai az Átmenő szakaszból nyílnak, ahol néhány szűkületen és omladékon áthaladva érjük el az Abakjanov-folyosót, amely nevét az 1988-ban tragikus körülmények között elhunyt ukrán barlangkutatóról kapta.

Igen közel, mintegy 900 méterre megközelítik a Közeli Szakaszt a szomszédos Optimicseszka-barlang járatai, amely hosszában ugyan túlszárnyalja az általunk megismert Ozernaját, de mégis ez utóbbit mondják nagyobbának, hiszen légtérfogata mintegy 2 millió köbméter az Optimicseszka 800 ezer köbméterével szemben.

A szilvesztert követő túránk a 27 km hosszú Mlinki-barlangba vezetett. A barlang bejárata a Borscsevi-hátság É-i részén a Szeret-folyó egyik mellékága mentén fekvő dombok egyikének oldalában nyílik természetes bejárattal. A bejárat szádát elfalazták, és jelenleg egy vasajtó található rajta.

A bejáratnál rögtön nagyobb termek láncolata található, ahol kényelmes, villanyvilágítással ellátott bivakot alakítottak ki a barlangban dolgozó kijevei barlangászok. A barlangra a magas, de szűk hasadékjáratok jellemzőek, amelyek csak ritkán szélesednek ki nagyobb termékké folyosókká. Az ásványkiválások itt is megtalálhatóak, de se mennyiségük, se szépségük nem éri el az előző barlangokban látottakét.

A közelben található a 2 km hosszú Ugriny barlang ahol csak néhányan tettünk futó látogatást a túra legvégén. Ez a barlang viszonylag alacsony omladékos járatok labirintusa, egyetlen érdekessége a benne található narancssárga színű gipszkristályokban rejlik.

A túra tapasztalatait összefoglalva megállapíthatjuk, hogy bár a barlangok bejárása technikailag nem jelentett különösebb nehézséget, ám ehhez foghatót ezelőtt nem csak, hogy nem láttunk, de elképzelni se tudtunk. Ezek a barlangok méltán sorolhatók Földünk kiemelt természeti értékei közé.

Nyerges Miklós

Лабіринт Північного району

Район Нових лабіринтів

М ПИЛКИ

Село ЗАЛІССЯ
Хутір МЛНКИ
Сторківський район
Дніпропетровська область

НАЗВИ:

1. Вхідний зал
2. Столовий камінь
3. Західне рождорілля
4. Срібний дзвін
5. Північне кльце
6. Хід фантазія
7. Зал Піонер
8. Хід Бече
9. Зал Кастере
10. Хід Підкова

Лабіринт Лелекого Заходу

Felhasznált irodalom:

- (1) M.P. Szavcsin; I.V. Kacskovszkij : Optimicseszka
Pescera - Pesceri 1971 p.10-11 - magyarul Balázs D.
Karszt és Barl. 1971/II. p.83-84
- (2) Traian Constantinescu: Pesterile Terrei - Albatros,
Bucuresti 1987
- (3) Zergi István: Kirándulás az Optimicseszka barlangba
- Karszt és Barlang 1981 I-II. p.61

Az Ürömi-víznyelőbarlang bejárási útmutatója

Az idei év során a Barlangtani Intézet megbízásából csoportunk tagjai elvégezték az Ürömi-víznyelőbarlang felmérését. Az Intézet támogatásával készült térképet jelentésünkhöz is mellékeljük. A barlang térképezése során ezt az aránylag kevésbé közismert barlangot meglehetősen alaposan bejártuk, így az esetlegesen ide túrázni szándékozók dolgát megkönnyítendő, a barlang bejárási útmutatóját az alábbiakban megadjuk.

Az Ürömi-víznyelőbarlang Üröm község határában, a falu közepén álló templomtól kb. 600 méterre K-re található. Az eredetileg vasráccsal is ellátott bejárat egy kb. 10 méter mély lefolyástalan mélyedés alján nyílik. A bejáratig egy hosszú időszakos vízfolyás vezet - a szomszédos sertéstelep felől.

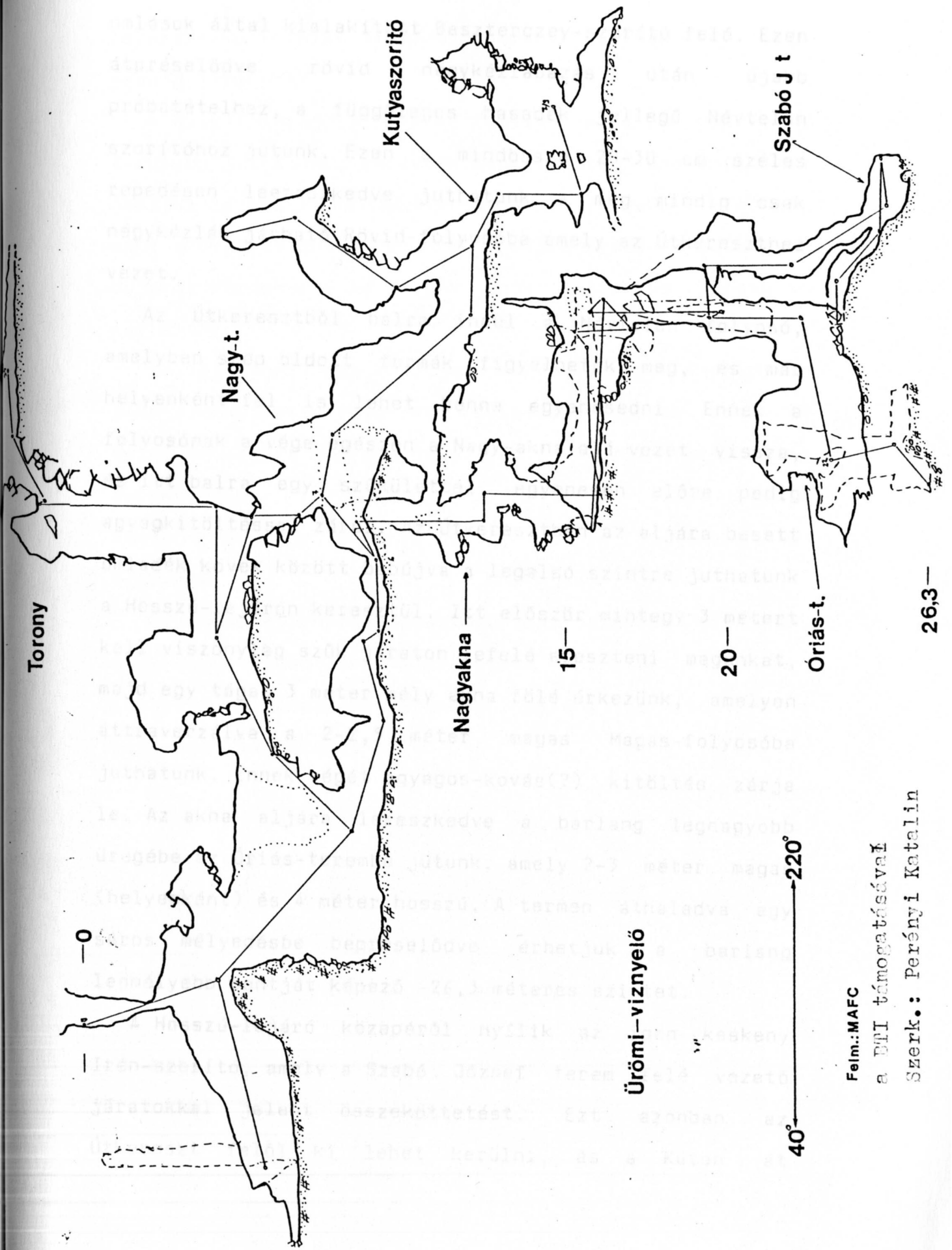
A víznyelő régóta ismert, Koch Antal már 1871-ben megemlíti "Wolfsgrube" név alatt és feltételezi, hogy a víznyelő alatt barlang húzódik. A barlang további kutatásának történetét Leél-Össy Sándor foglalta össze (Hidrológiai Közlöny 1952(32) 3-4 p.122-28). A fent említett szerző néhány társa segítségével a víznyelő kibontásával 1950 márciusában jutott be a nyelő alatt húzódó üregrendszerbe, amelyet teljes ma ismert hosszúságában fel is tártak.

Az eocén nummulinás mészkőben kifejlődött barlang bejárása nem igényel technikai eszközöket, ám a benne

található szűkületek miatt csak gyakorlott barlangkutatóknak javasolható.

A barlangnak a víznyelő alján két pontja van, ahol a felharapódzás megközelítette a felszínt, ezek közül az egyik járható, amelyen a hajdani vasajtó nyomai vannak. Ezen a szűk nyíláson leereszkedve egy ÉK-DNY irányú hasadékba érünk melyet mindkét irányban követni lehet. Ék felé indulva a másik nyelőpont alá jutunk, s itt a folyosó omladékkal zárul. A barlang belsőbb részei felé a folyosóban DNY felé indulva juthatunk ahol az rögtön keskeny 30-40 cm széles hasadékká szűkül, és mintegy 2-3 métert ebben a hasadékban kell közel függőlegesen ereszkednünk. A hasadék folytatását képező rövid szűkületen átbújva egy szifonszerű részhez érünk amely egyben a túraútvonal egyik legnagyobb igénybevételt jelentő pontja is. Ezen a két méter hosszú kellemetlen szorítón átpréselődve rövid kúszás után a barlang központi elosztó termébe, a Nagy-terembe érkezünk. Ennek közepén található a Kába-kő, amelyen átmászva, s továbbhaladva DNY felé a Kutyaszorítóhoz juthatunk. Innen felfelé nyílik a Cseppkőfülke, amely néhány kisebb függőcseppkő és tenyérszerű cseppkőlefolyás után kapta nevét. A Kutyaszorítón lepréselődve egy kis hasadékjáratba jutunk, amelynek végét omladék zárja le.

A Nagy-terem bejáratától jobbra indulva a barlang mélyebb szintjeire vezető Nagy-akna tetejére juthatunk. Ezen lemászva keskeny hasadékban haladhatunk tovább az

Ürömi-viznyelő

40° ————— 220°

Felm.: MAFC

a BPI támogatásával

Szerk.: Perényi Katalin

omlások által kialakított Beszterczey-szorító felé. Ezen átpréselődve rövid négykézlábazás után újabb próbatételhez, a függőleges hasadék jellegű Névtelen szorítóhoz jutunk. Ezen a mindössze 20-30 cm széles repedésen leereszkedve juthatunk a még mindig csak négykézláb járható Rövid-folyosóba amely az Útkereszthez vezet.

Az Útkeresztből balra indul a Névtelen folyosó, amelyben szép oldott formák figyelhetők meg, és már helyenként fel is lehet benne egyenesedni. Ennek a folyosónak a vége egészen a Nagy-akna alá vezet vissza, és itt balra egy szűkülettel, egyenesen előre pedig agyagkitöltéssel zárul. Az Útkeresztben az aljára besett omladék kövek között bebújva a legalsó szintre juthatunk a Hosszú-lejárón keresztül. Itt először mintegy 3 métert kell viszonylag szűk járaton lefelé eresztetni magunkat, majd egy tágas 3 méter mély akna fölé érkezünk, amelyen átraverzálva a 2-2,5 méter magas Magas-folyosóba juthatunk. Ennek végét agyagos-kovás(?) kitöltés zárja le. Az akna aljára lereszkedve a barlang legnagyobb üregébe az Óriás-terembe jutunk, amely 2-3 méter magas (helyenként) és 4 méter hosszú. A termen áthaladva egy sáros mélyedésbe bepréselődve érhetjük a barlang legmélyebb pontját képező -26,3 méteres szintet.

A Hosszú-lejáró közepéről nyílik az igen keskeny Irén-szorító, amely a Szabó József terem felé vezető járatokkal jelent összeköttetést. Ezt azonban az Útkereszt felől ki lehet kerülni, és a Kúton át

lereszkedve szintén elérhetjük ezeket a nem túl nagy méretű járatokat.

A Nagy teremből a Kába-kő felett felfelé indulva a Toronyba juthatunk, amelynek legtetejében levő omladékos járatba felmászva mintegy 2 méterrel feljebb kerülünk, mint a bejárat szintje. Innen indulva visszajuthatunk a bejárat környékére is - igen szűk omladékos járatokon keresztül.

Hozzá tartozik még a teljes képhez, hogy a barlang igen szennyezett, tele van különféle emberek és víz által behordott hulladékokkal, és a közeli sertéstelep valószínűleg egykoron idefolyó szennyvizének köszönhetően egy igen kellemetlen enyhe "alapszag" is érezhető.

Mindezek ellenére tapasztalataink alapján állítjuk, hogy mindenkinek, aki teljes képet akar kapni a Budapest környéki barlangokról, érdemes legalább egy alkalommal e barlangot meglátogatnia.

Nyerges Miklós

A Király-erdő nagy barlangjaiban

1990. októberében csoportunk négy tagja nagyváradi barátaink vezetésével rövid túrát tett a Király-erdő két barlangjában.

Túránk három legfontosabb tapasztalatát már itt, előljáróban szeretném megemlíteni. Az egyik, hogy a Király-erdőben igen nagyok a távolságok; autó nélkül csak a mindenre elszánt túrázók induljanak el. A másik, hogy Sonkolyos környékén hajnali fél négykor nagyon hideg van. Harmadik, hogy éjjel egy erdőben majdnem akkora sötétség uralkodik, mint egy barlangban. (Lámpáinkat csomagjainkkal és pullóvereinkkel együtt autóval szállították a táborhelyre.)

Először a Brátka (Bratca) községtől 5 km-re D-re található Szent-Kút (Sincuta) barlangot látogattuk meg. Bejárata egy lankás hegyoldalon egy patakmederben nyílik. A barlang legnagyobb mélysége 295 méter, itt egy szifon található. Bejárásához ereszkedő és mászóeszközök, egy 35 és egy 50 méteres kötél szükséges.

Az első 30 métert egy meglehetősen kényelmetlen hasadékos, omladékos részen kell kúszva-mászva megtenni. A járat előbb-utóbb kitágul. Egy könnyű 4 méteres lemászás után érkezünk az első (30 méteres) akna tetejébe. Itt egy nittfűl is található. A kötél egy helyen felfekszik, célszerű valamilyen kötélvédőt használni. (Természetesen egy elhúzás betétele is jó

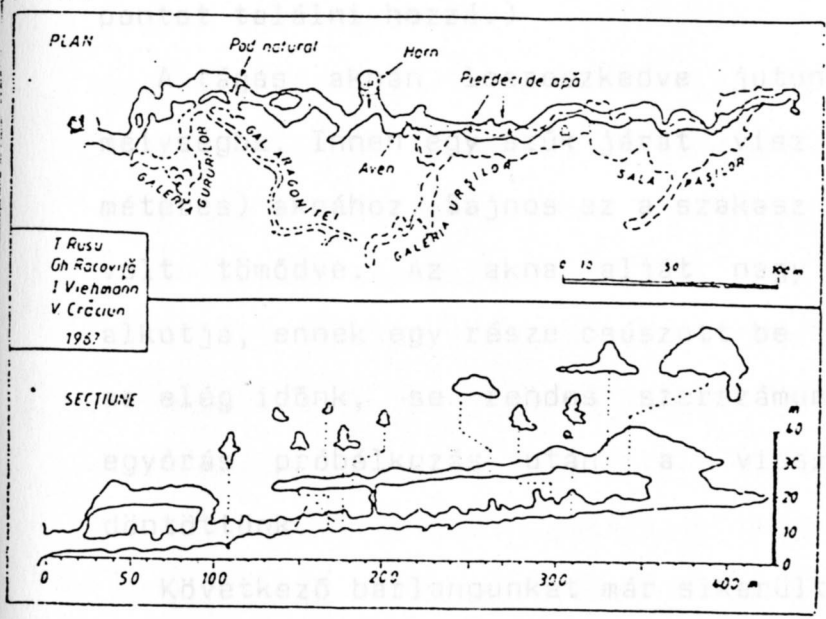

Fig. 69 - Peștera Ciur-Iz-buc

XVd 39.

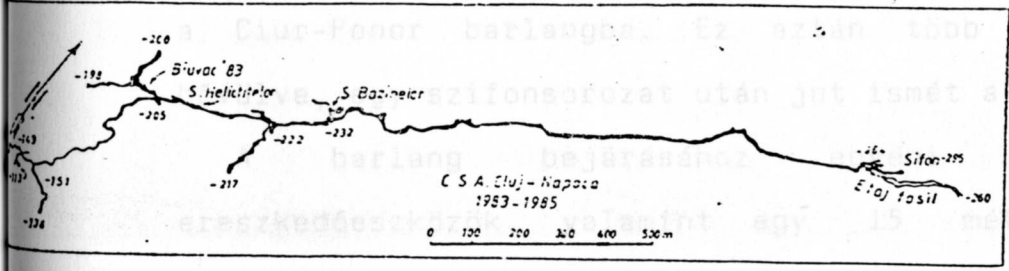

Fig. 170 -- Peștera din Sâncuța - plan

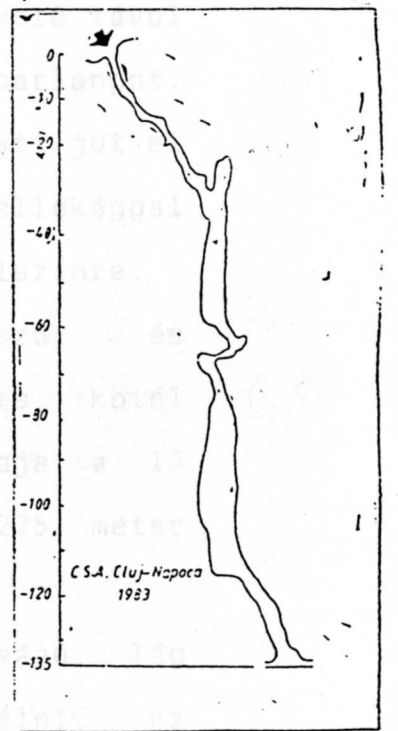

Fig. 169 - Peștera din Sâncuța - secțiune priu galeria de acces.

megoldás, de nekünk nem sikerült semmilyen kikötési pontot találni hozzá.)

A tágas aknán leereszkedve jutunk le 60 méteres mélységbe. Innen egy szűk járat visz a következő (45 méteres) aknához. Sajnos ez a szakasz ottjárttunkkor el volt tömődve. Az akna alját nagy mennyiségű agyag alkotja, ennek egy része csúszott be oda. Kibontásához se elég időnk, se rendes szerszámunk nem volt, így egyórás próbálkozás után a visszavonulás mellett döntöttünk.

Következő barlangunkat már sikerült teljesen bejárni. (Teljes bejárás a búvárfelszerelés nélkül járható részek bejárását értem.) Ez a Biharrósa (Rosia) nevű falutól 3 km-re ÉNY-ra, egy töbrökkel borított platón található Ciur-Ponor volt. Ez a "víznyelő barlang" csak egy része egy komplex rendszernek. A befolyó víz elég vízontagságos úton jut el ideig. Az első víznyelő távol található innen, ez alakítja a Ciur-Izbuc barlangot. Onnan egy része a felszínen, a többi a föld alatt jut el a Ciur-Ponor barlangba. Ez aztán több mellékággal bővülve, egy szifonsorozat után jut ismét a felszínre.

A barlang bejárásához egyéni mászó és ereszkedőeszközök, valamint egy 15 méteres kötél szükséges. A barlang teljes hossza meghaladja a 15 kilométert, legnagyobb függőleges kiterjedése 225 méter (-200,+25).

A bejárat egy sziklafalba vájt kapu formájú. Tág teremben találjuk magunkat. (Nem kell félni, ez

rövidesen elmúlik.) 70 méter után hirtelen összeszűkül a járat (na ugye, én megmondtam), így folytatódik meanderezve, míg -50 méternél el nem éri a barlang fő ágát. Eddig két technikai akadállyal találkoztunk. Az első egy 4 méteres lemászás, természetesen egy vízesés alá. A másik közvetlenül a fő ág előtt egy 10 méteres akna. Itt nittfűl is található. Mászóeszközeinket akár az akna alján is hagyhatjuk, innen már nem fogunk különösebb technikai akadályokba ütközni.

4-5 méter széles járatban haladunk tovább (nem sokáig), majd kőzetváltás miatt újra összeszűkül a járat. A legkellemetlenebb pontján a járat mindössze 70-80 cm magas, de ebből 50 cm-t még száraz időszakban is víz tölt ki. Esőzések idején ezen a szakaszon lehetetlen átjutni.

Innen újra tágas lesz a barlang. (Meglepő módon ez az állapot tartósnak bizonyult.) 5-10 méter széles 6-20 méter magas szakaszok (termek) váltogatják egymást keskenyebb (2-3 méter) szakaszokkal. Változatos oldásformák és cseppköves szakaszok díszítik a járatokat.

-150 méter környékén egy újabb kisebb technikai akadályba ütközünk. Onnan vehetjük észre, hogy nem tudunk tovább egyenesen előre menni, minden irányban fal állja az utunkat. Ekkor kb. 4 métert kell felmászni. Célszerű a kiszállástól pár méterre felmászni, majd vízszintesen traverzálni (mindezt a menetirány szerinti jobb oldalon). Ha valakinek nagyon húzza a fenekét a

mélység, akkor előbb-utóbb találhat egy szűk járatot felfelé...

Rövidesen elérjük a barlang legnagyobb termét a 400 méter hosszú Paraginát. Hatalmas omladékhegyén többféleképpen is át lehet jutni, de ez eltart egy darabig.

-166 méternél sajnos elérjük az első igazi szifont. Innen már csak búvárkészülékkel lehet továbbjutni, bár a forrásokig majd 2 kilométeres barlangszakasz van szifonokkal tarkítva.

Végeredményképpen megállapítható, hogy a lábunkat - minden próbálkozás ellenére - nem sikerült lejárni, s a Ciur-Ponorban egy olyan barlangot ismertünk meg, amelyet bátran merünk ajánlani minden barlangot szerető (legyen az akár kezdő vagy haladó) ember számára.

Balázs László

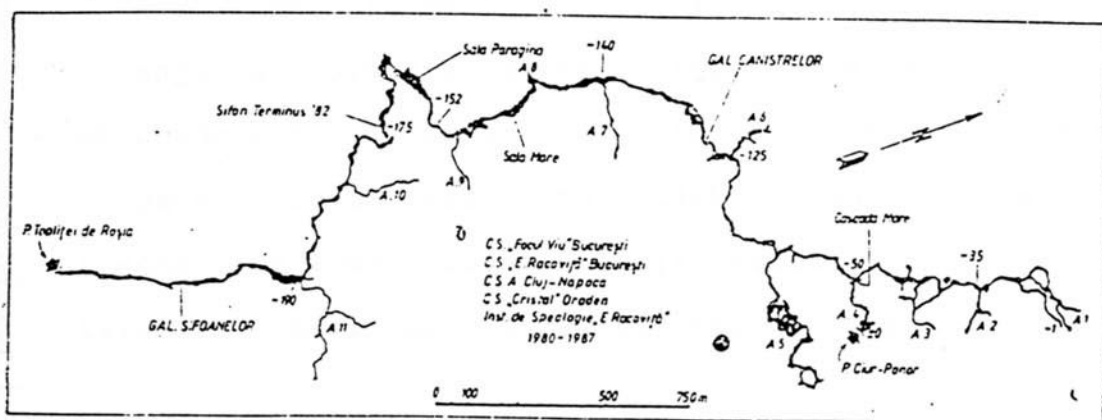

Fig. 70 — Peștera Ciur-Ponor

A Griffeni-cseppkőbarlang

Nyári túránkon, Klagenfurt felé haladva elhaladtunk Griffen városka mellett, ahol a turisták számára is megnyitott Griffen-barlang található. Ezt a barlangot tartják Ausztria legszínesebb cseppkőbarlangjának. Ha már úgyis erre jártunk, gondoltuk, benézünk.

A 3800 lakosú Griffen a Graz-Klagenfurt 70-es autópálya mellett, Klagenfurt előtt kb. 35 km-el, a Jaun völgyben található. A griffeni várhegy, ahol a barlang is nyílik, a Sau-Alpok déli lábánál fekszik, Griffen északi közigazgatási határán. Ez a márvány tömb, a vár romjaival, ami már messziről is látszik, Griffen jelképe. A várhegy triász mészkőben képződött.

A cseppkőbarlang május 1-től szeptember 30-ig látogatható, naponta 9-től 17 óráig. A túra időtartalma 20-30 perc, a túraútvonal kb. 200 méter. A belépőjegy 30 schillingbe kerül, a barlang melletti ajándékboltban lehet megvenni.

A cseppkőbarlangot a második világháború utolsó hónapjaiban óvóhely ásása közben fedezték fel. A közönség előtt 1956-ban nyílt meg. A következő években tudósok ásatásokat hajtottak végre, melynek eredményeként már olyan kihalt állatok csontjait is találtak, mint pl. barlangi medve, barlangi hiéna,

barlangi oroszlán, mammut, óriás szarvas és orrszarvú. Felfedeztek olyan állatok csontjait is, amelyek már nem honosak ezeken a területeken. Ilyen pl. a sarki róka, elefánt, rénszarvas, vadló, bölény. Találtak ma Ausztriában és szomszédaiban honos állatok csontjait is, mint pl. a barna medve, borz, mormota és farkas csontjait.

Az ősember tevékenységére is utaltak nyomot. Két tűzhely, valamint szerszámdarabok bizonyítják, hogy 20-30000 évvel ezelőtt már menedékként használták a barlangot.

Rácsos ajtón át juthatunk be a barlang kis előcsarnokába, ahonnan néhány lépcső vezet a további részekbe. Egy 2 méteres mesterséges tárón keresztül jutunk a barlang folytatásába. Kanyargós, labirintusszerű járatok kötnek össze kisebb termeket, magasabb hasadékokat. A túra során láthatjuk a kőkorszaki ember tűzrakóhelyét is. Egy meredek létrán felkapaszkodva egy kürtőbe, melynek felső részén szép vörös színű cseppkövekben gyönyörködhetünk. Sajnos a képződmények nagy részét alacsonyabb- magasabb rendű növények borítják. Később egy különösen fejlett példányt büszkén mutogattak.

Rövidesen visszaérünk az Előcsarnok felső részébe. A barlangot innen fedezték fel. Most kis kiállítás található ezen a helyen, ahol a barlang őslénytani és régészeti leleteit mutatják be. Megtalálható még egy-két

jelentősebb állat (barlangi medve, mammut, bölény)
rekonstruált plasztikája is.

Innen lépcsőn juthatunk le az Előcsarnok alsó
részébe, ahol a túránkat kezdtük.

Balázs László

Irodalom:

1. Hazslinszky Tamás: Barlangtúrák 8 országban
2. Visit the stalagtite and stalagmite caves of Griffen

CSOPORTÉLET

A MAFC Barlangkutató csoport 1991. évi
munkaterve

CSOPORTÉLET RENDEZVÉNYEK

- A csoport létszámának fejlesztése, ezzel párhuzamosan az MKBT tagok létszámának növelése
- Kapcsolattartás a MAFC vezetőségével
- Kapcsolattartás az MKBT-vel, aktív részvétel a társulat munkájában
- Kapcsolattartás a Barlangtani Intézettel és a kutatások engedélyeztetésénél szóba jövő összes illetékes szervvel
- Csoportgyűlések tartása minden hét csütörtökén
- A csoporttagok továbbképzése a csoporton belül, illetve különféle MTSZ és Társulati tanfolyamokon
- Részvétel a Barlangi Mentőszolgálat munkájában
- Kutatótáborok szervezése a kutatási területeinkre
- Részvétel a Cholnoky Jenő pályázaton, és egyéb publikációk, dokumentációk készítése

FELTÁRÓ KUTATÁS

- A Mátyás-hegyi barlang feltáró kutatása
- A Kőrös-hegyi Elevenfertési töbörccsoport barlangjainak kutatása

- A Kőrös-hegyi Ördöglik továbbkutatása
- A Naszályi rög barlangjainak potenciális kutatási lehetőségeinek vizsgálata
- Kutatási terület kiválasztása az Alsó-hegyen (a fennsík Bódvaszilás és Tornanádaska közé eső részén) és annak aktív kutatása többnapos táborok keretében
- Részvétel a BEAC csoporttal együttműködve a Baglyok Szakadéjának kutatásában

TUDOMÁNYOS, DOKUMENTÁCIÓS TEVÉKENYSÉG

A kutatási területeinken lévő barlangokban

- térképezés, morfológiai vizsgálatok
- vízkémiai vizsgálatok
- klímavizsgálatok
- denevérmegfigyelések
- dokumentációs tevékenység az ország egyéb karsztterületein
- a hazai és a nemzetközi speleológiai szakirodalom figyelemmel követése

Kutatási engedélyek hiányában jelenleg e tervek teljesítése nem csak rajtunk múlik

Budapest

MAFC

1990. szept. 21

Barlangkutató Csoport

Munkatervünk teljesítéséről

Minthogy csoportuk ez évben alakult (ld. csoportélet) a Társulat felé értelemszerűen csak az 1991-es évre tudtunk leadni munkatervet. Azonban e tervek megvalósulása érdekében már természetesen az idén megkezdük a munkát, amelyekről részletesebben jelentésünkben adunk számot.

A csoportélet rendezvények kategóriában a legelső pont kivételével minden a legnagyobb rendben halad, új tagok megnyerése érdekében pedig a tavasz folyamán egy alapfokú barlangjáró tanfolyamot kívánunk szervezni. Az egyesülettel, a Társulattal, és az egyéb barlangkutatással kapcsolatos hivatalos szervekkel jó kapcsolatot alakítottunk ki. Csoportunk tagjai közül bár senki nem tagja még a Barlangi Mentőszolgálatnak, az idén (a jelentés lezárásáig) kétszer segíthettünk a barlangban szerencsétlenül jártakon.

A feltáró kutatások terén sajnos beigazolódott a sejtésünk, hogy a tervek teljesítése nem rajtunk fog múlni: az általunk eddig kutatott területekre mindezeddig kutatási engedélyt nem kaptunk, az új területek megismeréhez pedig idő kell. Viszont terven felül számunkra is meglepő gyakorisággal részt vehettünk a Pál-völgyi barlang feltáró kutatásában.

A tudományos vizsgálatok elindítására kutatási

terület, és idő hiányában ezeddig nem volt módunk,
dokumentációs munkáink viszont nem várt pénzeket is
hoztak egyesületünk "konyhájára".

Csoportélet

Barlangkutató csoportunk ez év nyarának végén alakult az Acheron Barlangkutató Csoportból kivált emberek részvételével. A csoportunk alapító tagjai:

Balázs László
Benyák Judit
Dénes Erika
Egerland Zoltán
Horváth János
Galambos András
Galambos Péter
Karakas Zoltán
Nagy Veronika
Nyerges Miklós
Perényi Katalin
Zih József

Csoportvezetőnek közfelkiáltással Perényi Katalint választottuk meg. A csoport valamennyi tagja egy kivételével tagja az MKBT-nek.

Csoportunk a MAFC Sport Egyesület keretein belül alakult meg, ügyeinket a sportegyesületen belül Pethes János, a Vállalkozási Iroda vezetője kezeli.

Egyesületünk címe: 1111 Budapest Műgyetem rkp. 3.

Az idei év során minden hét csütörtökén a Szemlő-hegyi barlang fogadóépületében este 6 órai kezdettel csoportgyűléseket rendeztünk, ahol megvitattuk

az elmúlt hét eseményeit, és megbeszéltük az éppen esedékes hétvégi programot.

Kutatási engedélyünk nem lévén (csoportunkban jelenleg három vizsgázott kutatásvezető van) más csoportokkal kerestük az együttműködést, s a Bekey csoportban az ősz folyamán nagyon jó partnerre találtunk. Igen értékes segítséget nyújtott csoportunknak technikai felszerelések kölcsönzésében a BEAC Barlangjáró Csoport, amely nélkül komoly gondot okozott volna a Barlangtani Intézet felé vállalt munkánk teljesítése.

Csoportunk anyagi helyzetéről gyakorlatilag nem lehet beszélni: az Acheron csoporttól néhány barlangban nem túl hasznos felszerelésen kívül mindössze 4db nittfület, 1 db ringet, 9 db önfúró nittet és egy pár csehszlovák mászógépet kaptunk "támogatásképpen". Minthogy mindegyikünk már hosszú évek óta csoport tagja volt, így közös felszereléseink - kötél, szerszámok stb. - gyakorlatilag egyáltalán nem voltak. Szerencsére a Barlangtani Intézettől a Búbánat-, a Fazekas-zsomboly, és az Ürömi-víznyelő feltérképezésére kaptunk annyi támogatást, hogy legalább a legalapvetőbb felszereléseket be tudtuk szerezni. A csoportot továbbra is közösen elvégzett munkákkal kívánjuk fenntartani.

Az idei év során kutatási engedélykérelmet adtunk be a Mátyás-hegyi barlangra, az Elevenfertési víznyelő csoportra, a Kőrös-hegyi Ördöglikra, és a Miki-kuki zsombolyra. Érdeemi választ csak a Budapesti

Természetvédelmi Felügyelőség adott részünkre, amely elutasító volt. Ez ellen fellebezéssel éltünk, amelyre még nem jött válasz. A Veszprémi Felügyelőség annyit referált ügyünkben, hogy a Nagy-nyelő barlangjára (Elevenfertés) meg fogják adni az engedélyt, a többi objektumra adjunk be külön-külön még egyszer kérelmet. Sajnos ezeddig a felsorolt területek egynémelyikén dolgozó Acheron csoport vezetőivel nem sikerült megegyezni, ami nagyban gyorsítaná az ügyek menetét.

A csoport túráiról, kutatásairól a jelentésünk megfelelő fejezeteiben számolunk be.

A MAFC Barlangkutató Csoport túrái

Csoportunk 1990. nyarának végén alakult, így csak ősztől tudunk a túrákról beszámolni.

Belföldi túráink:

Csoportunk tagjai a tavalyi év második felében több ízben túráztak a Mátyás-hegyi barlangban (pl. bivakos felkészülő túra Ukrán expedíciókra), a Pál-völgyi barlangban, melynek célja a barlang minél alaposabb megismerése volt.

Egy-egy leszállás történt túra céljából a Ferenc-hegyi, a Solymári Ördöglik, a Szoplaki Ördöglik és a Bátori barlangokba. Vidéki kiszállásaink közül meg kell említenünk az Alsó-hegyet, ahol több kisebb zombolyt látogattunk meg, valamint a Gerecsét, ahol a Bajóti Öregkő 1.sz. zombolyát jártuk be. Nem elsősorban túrázási szándékkal jártunk az Ürömi-víznyelőbarlangban, s a Bakonyban a Kőrös-hegyi Ördöglikban, valamint az elevenfertési töbör csoport barlangjaiban.

Külföldi túrák:

Itt két barlangi és két felszíni túrát kell megemlíteni. A két felszíni túra még a nyáron történt,

mindkettő az osztrák Alpok és a Dolomitok hegyeibe. Csoportunk tagjai jártak a Gross-Glockneren, a Marmoladan, s több egyéb háromezres csúcson, egyeseken a BEAC barlangkutatóival közösen.

Barlangos túráink közül az egyik a Király-erdőbe vezetett, ahol bejártuk a 15 km hosszú Ciur-Ponor jelentős részét, valamint megkíséreltük a lejutást a 295 méter mély Szent-Kút barlangba. Ennek bejárása objektív okok miatt csak -60 méterig sikerült.

A Karácsony egy részét és a Szilvesztert Ukrajnában ünnepeltük, ahol a ternopoli barlangkutatók vezetésével túráztunk a világ egyik legnagyobb gipszkarsztján, a Podóliai-hátságán. Meglátogathattuk a világ ötödik leghosszabb barlangját, a majd 120 km hosszú Ozernajat, s több kisebb barlangot: az Atlantidát, a Mlinkit és az Ugrinyt.

Nyári túránk az Alpokba és a Dolomitokba

1990. július 28-tól augusztus 11-ig csoportunk magashegyi túrát szervezett az Alpok és a Dolomitok csúcsaira. A túrán csoportunkból 4 fő, a BEAC csoportból 1 fő vett részt. Terveinkben az Osztrák-Alpok déli része, valamint a Dolomitok legszebb részeinek bejárása szerepelt.

A túra első pár napjában a Riesenferner-Gruppe adott otthont kis csapatunknak. Itt megmásztuk a See Spitze-t (3021 m). A sikeres túra után másnap a csoport szétvált, mert járművünkkel át kellett menni Olaszországba, hogy az éppen túrán lévő csoportnak ne kelljen a túra végén sokat gyalogolnia. A csoport sikeresen megmászta az Almerhorn (2985 m) és Leinkstein (3236 m) csúcsokat, és az Untersee-nél (Antholzer Mittertal) ismét együtt volt a társaság.

Ezután továbbindultunk a csoport más része felé. A két nap alatt, amit ott töltöttünk, megkíséreltük megmászni a Rutherhornt (3350 m). Ez azonban a csoport hiányos felszerelése miatt csak 3264 m-ig sikerült. Itt követtük el túránk legmagasabb szabadtéri éjszakáját a Riesenferner Hütte előtt (2800 m). A lejövetel után még aznap áttelepültünk a Dolomitok egyik központjába, a Drei Zinnen alá. Itt találkoztunk a BEAC csoporttal, akik előzőleg sikeresen meghódították a Michel Gordani barlang végpontját.

A következő napokban közösen túráztunk velük a Paternkoffel és a Toblacher Joch csúcsokra, a Drei Zinnen környékén. Ezután ismét szétszakadt a társaság. A csoport egyik fele lement Velencébe, megtekinteni a főbb látványosságait, valamint autót javított. A csoport másik fele közben négy nap alatt bejárta a Tofana csoportot, meghódítva a Tofana di Mezzo, Tofana di Dentro és Tofana di Roses csúcsokat, és túrázott a Sorapis csoportban.

A csoport augusztus 10-én találkozott Cortina d'Ampezzoban, és nagyobb része 11-én hajnalban ért haza.

4 fő még kint maradt egy hetet. Ők túráztak még a Sella csoportban, ahol megmászták a Spitz Boet, valamint a túra méltó befejezéseként meghódították a Marmoladat.

Barlangászcsoporthunk egy másik része szintén túrázott az Osztrák Alpokban és a Dolomitokban. Ők sikeresen megmászták a Gross-Glocknert, és túráztak a Dolomitok Cristallo csoportjában.

Égerland Zoltán

Bačlangászcsoporthunk másik négy tagja szintén ezeken a területeken túrázott, nagyjából ugyan akkor. Bármikor Összetalálkozhattunk volna a másik társasággal.

A mi csoportunk a túráját a Gross-Glockneren kezdte. Autónkat a Lucknerhaus (1918 m) parkolójában hagytuk, majd elindultunk. Útvonalunk a következő volt: Lucknerhaus-Gloier Hütte (2651 m)- tovább a Salmhütte felé vezető út elágazásáig- Leiter gleccser- Adlersruhe (3451 m). Itt szeretném megjegyezni, hogy mi az otthon kapható térkép szerint (123 számú) mentünk. Ezen térkép szerint ez az út végig jelezve van. Nos ez csak részben igaz. Az út valóban jelezve van, de csak a Salmhütte elágazásáig. Innen csak nehezen lehet az utat megtalálni, mert a jelzések teljesen elvannak hanyagolva, sőt helyenként meg is szűntek, ami eléggé megnehezíti a gerincre való feljutást. Az Adlersruhe-ban egy másik térképről megtudtuk, hogy ezt az útvonalat már régóta nem használják.

Felérve az Adlersruhe-ra az árak miatt 3451 méteren a szabadban aludtunk. Másnap elindultunk, és a Klein-Glockner (3770 m) érintésével feljutottunk a csúcsra (3798 m). Majd vissza az Adlersruhe-hez. Alvás, majd másnap le az autóhoz. A lefele vezető útvonal a következő: Adlersruhe- Alter Kalser Weg - Stüdl Hütte (2802 m)- Lucknerhütte (2241 m)- Lucknerhaus.

A Gross-Glockner-ra tervezett túránál érdemes figyelembe venni a hegy népszerűségét, ugyanis jóidőben elég sokan másszák a csúcsot, ami a kitettebb helyeken torlódáshoz, "sorbanálláshoz" vezet. Tehát a túra idejébe érdemes ezt a plussz időt beleszámítani.

Ezután kis csapatunk elindult a Dolomitok felé. Az Osztrák-Olasz határt Sillian-nél léptük át. Az autónkat a Monte Cristallo tövében hagytuk, és az éjszakát a hegy derekán töltöttük. Másnap felmentünk a Rifugio G. Lorenzi túristaházhoz (3000m). Itt töltöttük az éjszakát, majd hajnalban elindultunk a Monte Cristallóra. A csúcsra a térkép jelzésével ellentétben csak kellő felszerelés birtokában lehet feljutni, így mi csak a csúcs alatti nyeregig jutottunk. Innen visszatérve lementünk az autónkhoz. Mivel közben elromlott az idő ellátogattunk Velencébe, ahol egy napot töltöttünk el. Utána újra irány a hegyek. Ezek után még néhány napot túráztunk a Zöllerkopf környékén, majd egynapi autózás után szerencsésen hazaérkeztünk.

Karakas Zoltán

Barlangi mentéseink

Hazánkban sajnos az elmúlt évekhez képest egyre emelkedik a kisebb-nagyobb barlangi balesetek száma, amelyek következményeinek a felszámolásában nagy szerepe van az esetlegesen szükségessé váló mentőszolgálati mentést megelőző társmentési szakasznak. Csoportunk tagjai ezen jelentős periódusában két alkalommal is segítséget kényszerültek nyújtani barlangban bajbajutottak részére.

1990 november 3.-án Bódvaszilason két falubeli ember ébresztett minket kora reggel, hogy négy szilasi legény tegnap felment a barlangba, és még mára se kerültek elő. Először hitetlenkedve fogadtuk a hírt, mert a Meteor-barlangot emlegették, de az tudomásunk jól le volt zárva. Ezért hát felkerekedtünk, és mivel a barlang úgy is többé-kevésbé útba esett a túracélpontunk felé vezető úton, gondoltuk, gyorsan utánajárunk a dolognak.

A barlang bejáratához érve ott további kétségbesett szülőket, és a barlang feltört bejáratát találtuk. Az ottlevők azt állították, hogy négy srác ment le a barlangba. Voltak már többször is, és most kötelet is vittek magukkal. A barlangba leszállva nem sokkal az első akna előtt megtaláltuk a fiúkat, akik immáron 16 órája úcsörögtek ott a sötétben. Szerencsére lámpáik kimerültek mielőtt ruhaszárító köteleikkel elérték volna az első aknát. Ezekután lámpáinkkal közrefogtuk őket és a felszínre kísértük, minden baj nélkül.

A felszínre érve az is kiderült, hogy a barlang bejáratát ők törték fel. Címüket feljegyeztük, és másnap azt átadtuk Aggteleken Salamon Gábornak.

A másik eset a közelmúltban történt a Bátori-barlangban. 1991 január 26-án a barlang Manyó-szakaszának aljáról haladtunk a bejárat felé, amikor váratlanul a Konyha nevű üregében egy eszméletlenül, vérző fejjel a földön heverő nőre, és mellette gubbasztó férjére bukkantunk. Kérdésünkre a férfi elmondta, hogy ők csak bekukantottak a barlang nyitva levő bejáratán - és aki már járt ott tudja, hogy ez nem lehetetlen - és a felesége néhány lépés után egy szakadékb zuhant. Ő lámpa nélkül utána mászott, de ő is lezuhant.

Miután a felesége magához tért, kiderült, hogy az elég súlyos külsérelmi nyomokon kívül szerencsére komolyabb baja neki sem esett. A nálunk lévő technikai felszerelés birtokában úgy ítéltük, hogy a felszínre tudjuk segíteni őket. Ezt meg is tettük és az időközben értesített, és a helyszínre érkezett mentősöknek átadtuk őket.

Az esetet mind a Barlangi Mentőszolgálat, mind a barlang lezárásával kapcsolatban illetékes hatóságok felé jeleztük.

Nyerges Miklós